

s t a d i a

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

TEATTERIVAELLUS

elämyspedagoginen lähestymistapa näyttelijäntyöhön

Esittävän taiteen koulutusohjelma
Opinnäytetyö
21.11.2007

Kai Paavilainen

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Esittävä Taide		Suuntautumisvaihtoehto Teatteri-ilmaisun Ohjaaja	
Tekijä Kai Paavilainen			
Työn nimi Teatterivaellus, elämyspedagoginen lähestymistapa näyttelijäntyöhön			
Työn ohjaaja/ohjaajat Soile Rusanen			
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 21. marraskuuta 2007	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 54 + 9	
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Toiminta ja fyysisuus ovat näyttelijäntyön tukipilarit. Niiden kautta syntyy ajatus, läsnäolo, kontakti ja tarjoaminen. Ne ovat työn perusta. Näyttelijän tehtävänä on tehdä tarjouksia vastaanäyttelijälle ja ohjaajalle sekä ottaa tarjouksia vastaan. Näytelmät ja roolit vaihtuvat. On tärkeää, että myös näyttelijä vaihtaa omaa lähestymistapaansa aina tehtävän mukaan. Tällöin on mahdollisuus uudistua ja kehittyä ammatissaan.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä tutkin vaellusta näyttelijäntyön lähestymistapana. Tutkielmani pääkysymys on, kuinka vaeltaen löydetty näyttelijäilmaisu pystytään siirtämään näyttämöllä tapahtuvaan kohtaukseen? Alakysymyksinä selvitin mitä menetelmiä teatterivaellus tarjoaa näyttelijäntyöhön, miten teatterivaellus toimii elämyspedagogisesti ja kuinka luonnon esteettinen kokemus siirtyy näyttämön estetiikkaan.</p> <p>Tein tutkielmani hankkeistettuna toimintatutkimuksena Pohjois-Karjalan Opiston teatterilinjalla keväällä 2005. Olen opettanut teatterivaellusta vuodesta 1999 lähtien. Tutkielmaani sisältävänä käytännön projektina ohjasin linjan pääteoksen, Coline Serreaun näytelmän Kani Kani. Käytännössä tuo tutkiminen tapahtui siten, että yksittäistä kohtausta ja jopa yksittäistä repliikkiä harjoiteltiin ensin ulkona erilaisissa maaston kohdissa hakien parasta maastoa ja toimintaa tekstin ajatuksen ja sisällön tuottamiselle; sellaista fyysistä vastusta ja väsymyksen tilaa, jolloin näyttelemisen este olisi mahdollisimman pieni. Löydetty ilmaisu pyrittiin paikallistamaan niin fyysisesti kehoon kuin ajatteluunkin. Tämän ulkoharjoituksen jälkeen tultiin sisälle harjoittelemaan samoja kohtauksia, pyrkien säilyttämään tuo ulkona löydetty ilmaisu. Harjoiteltiin ja tehtiin muistiinpanoja työpäiväkirjoihin. Tutkimusmenetelminä olivat kyselyt oppilailta ja omat päiväkirjamuistiinpanot.</p> <p>Tutkielmani yhteenvedona totean, että ulkoa löydetyn ilmaisun siirrossa onnistuttiin silloin, kun toiminta tai tapahtuma siirtyi ulkoa sellaisenaan, samankaltaisina tekoina sisälle; tai silloin kun näyttämöllä käytettiin samankaltaista liikettä ja esineistöä kuin maastossa. Teatterivaellus toi mukanaan koko esityksen estetiikan, tavan olla ja esittää. Itselleni tämä tutkielma antoi varmuuden siitä, että teatterivaellus on oikeasti yksi mahdollinen tapa lähestyä näyttelijäntyötä ja esityksen ohjaamista.</p>			
Teos/Esitys/Produktio Coline Serreau: Kani Kani			
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus			
Avainsanat teatterivaellus, vaellus, fyysisuus, näyttelijäntyö, näytteleminen, toiminta, elämyspedagogiikka			

Degree Programme in Performing Arts		Specialisation Drama Instructor
Author Kai Paavilainen		
Title Theatre Hiking, Experience-Based Learning Approach to Acting		
Tutor(s) Soile Rusanen		
Type of Work Final Project	Date 21. November, 2007	Number of pages + appendices 54 + 9
<p>Action and physicality are the supporting pillars of an actor's work. Through these the ideas of the presence, the contact and the presentation are born. These factors are the foundation of the present work.. An actor's job is to offer a presentation to the co-actors and the director, and also to receive such offerings. Because plays and roles all differ immensely, it is important that the actors can change their approach according to the assigned task. If they do, there is a possibility of renewal and development in this profession.</p> <p>In this study, I investigate <i>theatre hiking</i> as an approach to the actor's work. The study's primary question is how the process of theatre hiking unearths the actor's ability to perform, and how the actor's performance, which was discovered through hiking, can be transferred to a scene on the stage. Other questions dealt with the methods that theatre hiking offers in relation to the actor's work, and how theatre hiking works pedagogically as a moving experience, and how it transfers to the stage aesthetics.</p> <p>I completed my study with the help of a grant in The North Karelian College spring 2005. I have been teaching theatre hiking since 1999. In the practical project related to my research, I directed the theater's main performance, Coline Serreau's, Kani Kani. This research was such that single scenes, or even single lines, were practiced first outside on various terrains, searching for the best location and the best physical expression needed to portray the meaning and thought of the text, while at the same time a type of physical resistance and a state of exhaustion was searched for. Consequently, the barriers to acting would be minimized. The purpose was to pinpoint the ideal expression, both physically and mentally. After this outside practice, we went inside and practiced the same scenes in order to hold on to the expression we had discovered outside. We practiced and took notes in our journals. My research method included questionnaires to the students and personal diary accounts.</p> <p>In conclusion, it is suggested that the transfer of the expression that was experienced outside was successfully brought to the stage when the act inside was made in a very similar manner to the outside experience, or when similar actions or props were used on stage. Theatre hiking brought with it the entire aesthetics of the play, the way of being, and the manner of performing. Personally, this research confirmed the idea that theatre hiking is surely one possible way of approaching the work of actors and one way of bringing together the actors' and the director's performance.</p>		
Work / Performance / Project Coline Serreau: Kani Kani		
Place of Storage Aralis Library and Information Center, Helsinki		
Keywords theatre hiking, hiking, physicality, actor's work, acting, action, experience-based learning		

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO.....	1
1 TEATTERIVAELLUS.....	2
1.1 Taustaa.....	2
1.2 Teatterivaelluksen opetus.....	3
1.3 Teatterivaelluksen järjestäminen.....	5
1.4 Teatterivaellus vaihe vaiheelta.....	6
1.5 Elämyspedagogiikka.....	8
2 TUTKIELMA.....	10
2.1 Toimintatutkimus.....	10
2.2 Miksi opinnäyte teatterivaelluksesta?.....	11
2.3 Tutkielmani kysymykset.....	11
2.4 Tutkimusmenetelmät.....	11
2.5 Toimintaympäristö.....	12
2.6 Tutkielmani viitekehys ja sen kohderyhmä.....	12
2.7 Tutkimuksen käytännön toteutus.....	13
3 NÄYTTELIJÄNTYÖ.....	13
3.1 Näin minä siitä ajattelen.....	13
3.2 Keskittyminen - näyttelemisen tilan löytäminen.....	16
3.3 Näyttelemisen ”tosi”- mitä se on? Mitä silloin tapahtuu näyttelijässä, ihmisessä?....	17

4 PROSESSI.....	17
4.1 Tutkielmassani harjoiteltavan näytelmän valinta.....	17
4.2 Harjoittelemine.....	18
4.3 Lukuharjoitukset.....	19
4.3.1 Lukuharjoitukset Kolin maastossa 14.–15.12.2004 Kysely 2.....	19
4.3.2 Miksi ensikosketus erämaassa?.....	20
4.4 Kani Kani alkaa.....	23
4.4.1 Lukuharjoitukset maastossa 19.–20.1.2005. Kysely 3.....	27
4.5 Kohtausharjoitukset.....	29
4.5.1 Kohtausharjoitukset maastossa ja salissa 25.1. – 1.2.2005 Kysely 4.....	31
4.5.2 Välihuomioita I kohtauskierrokselta.....	35
4.5.3 Kohtausharjoitukset maastossa ja salissa 2.2.–15.2. 2005. Kysely 5.....	38
4.5.4 Suuri Löytö.....	41
4.5.5 Talvileiri Kolilla 15.–17.3.2005. Kysely 6.....	42
4.5.6 Viimeiset viikot ennen ensi-iltaa.....	46
4.6 Kotiesitykset.....	48
4.6.1 Kiertuetoiminta.....	49
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO.....	50
6 LÄHTEET.....	54
7 LIITTEET.....	54

JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössäni tutkin teatterivaellusta näyttelijäntyön harjoitusmetodina. Teatterivaelluksella tarkoitan luonnossa vaeltaen tapahtuvaa näyttelijäntyön harjoitustapaa, joka tapahtuu maastoa ja elämyksiä hyväksikäyttäen. Vaeltaminen tapahtuu kävellen, lumikengillä, hiihtäen, soutaen järvellä tms. Tekstinä käytän yleensä valmista näytelmätekstiä. Vaellus tapahtuu joko yksin (monologit), kaksin tai kohtauksen vaatimissa ryhmittelyissä.

Tein opinnäytetyöni hankkeistettuna Pohjois-Karjalan Opistolle, jossa olin palkattuna näyttelijäntyön lehtorina tammikuun alusta toukokuun loppuun 2005. Toimin tuolloin Opiston teatterilinjan vastaavana opettajana. Opinnäytteeni syntyi teatterilinjalaisten kevään pääproduktion yhteydessä toimintatutkimuksena. Toimintatutkimuksen teoriasta kerron luvussa 2. Päättökäytännönä olivat oppilailta prosessin eri vaiheissa tehtävät kyselyt, joita avaam tarkemmin luvussa 4.

Oma kokemukseni vaelluksesta näyttelijän harjoitusmenetelmänä on ratkaiseva syy tähän opinnäytetyöhön. Vuonna 1995 Quo Vadis ryhmän Molieren Ihmisvihaaja produktiossa koin tunteen, joka ei ole päästänyt minua irti vieläkään. Se oli tunne metodista, jolla pystyn kehittämään näytelmätekstin jo hyvin varhaisessa harjoitusvaiheessa. Oivallus välineestä, jota saatan käyttää omassa näyttelijäntyössäni tulevissa produktioissani. Ajatus joka syntyy liikkeestä, tunnetila, jota vastaa maastonkohta. Esitys unohtuu ja ”filminauha”, joka näyttelijän päässä pyörii, on kuva vaellukselta.

Opinnäytetyön 1. luvussa kerron laajemmin teatterivaelluksesta. Luvussa 3 käsittelen näyttelijäntyötä. Kerron omasta suhteestani näyttelijäntyöhön; mitä se minulle merkitsee ja miten sen ymmärrän. Prosessin kuvaan luvussa 4. Koska Tutkielmani tapahtui käytännössä Kani Kani produktiossa, jaan luvun näytelmän harjoitusprosessin mukaiseen kronologiaan. Luku 4 sisältää myös kyselyt oppilailta. Koska tein niitä koko prosessin ajan, on luonnollista, että ne ovat siinä kohdassa kuin ne ajallisesti tapahtuivatkin. Samoin luku sisältää aineiston analysoinnin. Johtopäätökset ja tutkielman yhteenveto toteutuvat luvussa viisi.

1 TEATTERIVAELLUS

Teatterivaelluksen tarkoituksena on opettaa näyttelijäilmaisun luonnollista tuottamista sekä näyttelijäntyön fyysisyyttä - keholähtöisyyttä. Sitä, miten ajatus ja puhe ovat kiinni kehossa ja syntyvät toiminnassa. Fyysinen toiminta synnyttää ajatuksen ja tunteen ja se synnyttää tarpeen sanoa sana, repliikki, pitää tauko tai tehdä uusi teko.

Meyerhold (1976,106) ” Erilaisista fyysisistä asennoista syntyvät ne ”vireytymispisteet”, jotka värittyvät erilaisilla tunteilla. Kun tunne syntyy tällä tavoin, näyttelijällä on aina luja perusta johon nojata: fyysinen edellytys”.

Tai niin, että ajatus syntyy ensin. Haetaan pakotteetonta tilaa. Tilaa, jossa ei tarvitse näytellä vaan tehdä ja sitä kautta tuottaa näyttelijäilmaisua. Näyttelijäilmaisulla tarkoitetaan näyttämöllä niin harjoituksissa kuin esityksissäkin tapahtuvaa sanatonta ja sanallista ilmaisua, joka tapahtuu näytelmän ja roolin luomassa viitekehyksessä.

Teatterivaelluksessa poistetaan esteitä, joita näyttelijällä on hänen esittäessään valmiiksi kirjoitettua tekstiä. Pyritään fyysisen rasituksen kautta pääsemään sellaiseen pakotteettomaan tilaan, jossa näyttelijä ei enää kontrolloisi itseään vaan tuottaisi kehollisista impulsseista syntyvää ilmaisua.

1.1 Taustaa

Kiinnostukseni teatterivaellukseen näyttelijäntyön lähestymistapana, syntyi vuonna 1995. Tuolloin ohjaaja Otso Kautto ja näytelmäkirjailija Markku Hoikkala pyysivät minua mukaan Quo Vadis ryhmän Ihmisvihaaja- produktioon Pyreneitten vuoristoon, Etelä-Ranskaan. Tarkoituksena oli valmistaa Molieren Ihmisvihaaja vaeltaen vuoristossa kuukauden ajan. Suostuin siihen välittömästi.

Idea opinnäytetyöhöni on siis lähtöisin Otso Kautolta ja Markku Hoikkalalta. Tuolloin, vuoden 1994 lopulla, he olivat kääntämässä Ihmisvihaajaa kävellen vuoristossa. Pompotellen repliikkejä toisilleen he vaelsivat vuoristoteitä ja totesivat sen oivalliseksi tavaksi työskennellä. Ylä- ja alamäet vaihtelivat tuoden käännökseen oman rytmensä. Työ sujui niin hyvin, että heidän mieleensä tuli mahdollisuus näytelmän harjoittamisesta samalla metodilla. Seurasi hakemus Valtion Näyttämötaide-toimikunnalle kokeilevan

teatterin apurahasta. Siellä uskottiin ideaan ja niinpä 7.6.1995 kaksitoista Quo Vadislaista seisojia pakasiineineen Helsinki-Vantaan lentoasemalla matkalla Lontoon kautta Etelä-Ranskaan (ks. Liite 1: Ohjaaja Otso Kauton ja kirjailija Markku Hoikkalan haastattelu).

Alkoi trampaus vuoristossa. Tekstit kädessä valettiin vuoroin ylämäkeen ja vuoroin alamäkeen, välillä luolassa, välillä meressä. Samaa tekstinpätkeä harjoiteltiin erilaisissa olosuhteissa. Kaikille tuntematon metodi avautui vähänerin. Teksti lihallistui tai miten sitä sanoisi - Jaloista se lähti ja jalkoihin se pyrki. Poljento tuntui rytmittävän tekstiä, väsymys toi siihen toden tuntua. Maaston esteet antoivat vastuksen näyttelijäntyölle, etenemisen helppous alamäessä toi kepeyden repliikkiin.

Harjoituspäiväkirja osoitti tarpeellisuutensa. Kirjasin päivän harjoitukset ylös. Milloin olin puolikuolleen, milloin käsittämättömän sekavana mahdollisesta oivalluksestani. Pikkuhiljaa myös päiväkirja asettui. Merkinnät lyhenivät, löydöt konkretisoituivat. Alkoi muodostua tunteiden topografia.

”Jatkoimme yhä ylöspäin, oikaisimme erään pellon poikki, n. 60 astetta. Siinä nousussa repliileistä poistui näytellyn tuntu - vastus muodostui riittävän suureksi Alcesten ja Philinten filosofiselle keskustelulle”.
(Päiväkirjamuistiinpano 15.6.1995 Gere Belesten)

Ihmisvihaaja sai ensi-iltansa Avignonin teatterifestivaaleilla 1995. Sitä esitettiin syksyllä 1995 n. 10 kertaa Kansallisteatterin Omapohja-näyttämöllä ja Salossa Quo Vadiksen syntysijoilla. Kesällä 1996 matkustimme jälleen Ranskaan Ihmisvihaajan kanssa. Tuolloin haimme vaelluksella laulullisempaa versiota. Ihmisvihaaja II sai ensi-iltansa Tampereen Teatterikesässä 1996. Vaelluksesta syntyi myös dokumentti Ihmisvihaajan matkassa, joka esitettiin TV 1:ssä, syyskuussa 1996.

1.2 Teatterivaelluksen opetus

Jättäydyin pois vakituisesta näyttelijänvirastani elokuussa 1999. Sen jälkeen aloitin opetus- ja ohjaustoimintani. Ensimmäinen ohjaukseni oli keväällä 1999 Joensuun Vapaaopiston lapsiteatterissa, taiteen perusopetuksessa, H.C. Andersenin Ruma Ankanpoikanen. Siitä lähtien olen ohjannut ja opettanut näyttelijäntyötä ja

teatteri-ilmaisua erilaisille sidosryhmille. Teatterivaelluksen liitin opetusohjelmaani tammikuussa 1999.

Ensimmäisen teatterivaelluksen opetusreissuni pidin tammikuussa 1999 yhdessä näytelmäkirjailija Markku Hoikkalan kanssa. Markku Hoikkala oli vaelluksen päävastaavana. Itse hoidin käytännön järjestelyt ja toimin apuopettajana. Kohderyhmänä olivat Pohjois-Karjalan Opiston teatterilinjan oppilaat. Tuo ensimmäinen vaellus oli hyvin opettava monessakin suhteessa. Olin varmistanut reissun onnistumisen hankkimalla kaksi huoltomiestä, jotka hoitivat ruuanlaiton ja kodan lämmityksen. Ratkaisu oli huono. Vaikka tultuamme harjoituksista oli ihanaa, että ruoka oli valmis ja kota lämpimänä, alkoi toimettomuus pimeässä ja kylmässä talvi-illassa tuottaa turhautumista ja palelua. Seuraavasta kerrasta lähtien olen hoitanut vaellukset oppilaiden kanssa keskenään.

Kuva 1. Teatterilinjalaiset syysvaelluksella Kolilla 2005.

Opetan teatterivaellusta kolmesti vuodessa. Syysvaelluksen (2. opiskeluviikolla) pääasiallisena tarkoituksena on ryhmäyttää uudet opiskelijat ja tutustuttaa heidät

teatterivaelluksen kautta yhteen tapaan lähestyä näytelmätekstiä. Joulukuussa menemme lukuharjoitusvaellukselle kevääksi valitun tekstin kanssa Kolin maastoihin. Kevätvaelluksella paneudutaan harjoituksen alla olevan näytelmäproduktion kohtausharjoituksiin lumikengillä ja hiihtäen. Syysvaelluksella opetan lisäksi peruserätaitoja, harjoituspäiväkirjan pitämisen merkityksen sekä ryhmätoiminnan perusteesejä.

Teatterivaelluksen opetuksessa tuolla ensimmäisellä reissulla keskityn näytelmätekstin toiminnallistamiseen. Siihen, että oppilas malttaa tuottaa tekstiä keholähtöisesti, fyysisen ponnistelun tuloksena. Hän saa kokemuksen siitä, että hänen ei tarvitse näyttellä tuottaakseen uskottavaa ilmaisuja. Pyrin melko vähän ohjaamaan tilannetta, koska koen, että on hyödyllisempää alkuun tutustua uuteen metodiin yksin – hakea, löytää, mennä metsään ja kadottaa, saada kipinä. Toki ennen harjoitusta ohjeistan tehtävän ja kerron harjoituksen pyrkimykset, tavoitteen ja työskentelytavan. Ohjeistamiseni keskittyykin alkuun pääasiassa näiden ohjeiden toteuttamisen kannustamiseen (Ks. 1.4 Teatterivaellus vaihe vaiheelta). Kevätvaelluksella haemme lisää työkaluja näyttelijän omatoimiseen tuottamiseen. Harjoituksen alla on koko linjan pääproduktio. Opiskelijat ovat jo saaneet roolinsa ja pääsevät näin vaelluksen avulla lähestymään roolihenkilöään. Tarkoituksena kevätvaelluksella on, että oppilaat löytävät näyttelijäntyöhönsä lisää fyysisyyttä, oppivat käyttämään kehoaan kokonaisvaltaisesti ja hakemaan roolihenkilöään mitä oudoimmista maastoista ja tilanteista. Lisäksi kevätvaelluksen tarkoituksena on tiivistää ensemblehenkeä ennen produktion toista harjoituskierrosta. Kani Kani produktiohan harjoiteltiin poikkeuksellisesti koko ajan vaeltaen. Toki siinäkin käytiin erillinen kevätvaellus Kolin maastoissa 15.- 17.3.2005.

1.3 Teatterivaelluksen järjestäminen

Vaelluksen järjestäminen alkaa tilojen ja välineiden varaamisesta ja vaelluksen aikatauluttamisesta. On erityisen tärkeää että etukäteissuunnittelu on hyvin hoidettu. Vaeltamiseen liittyy omat riskinsä aina säiden, ruokailun, varusteiden ja osallistujien terveyden kannalta, joten näiden seikkojen mahdollisimman tarkka etukäteissuunnittelu varmistaa vaelluksen onnistumisen. Silloin itse vaellukseen jää mahdollisimman paljon aikaa. Samoin tarkat suunnitelmat luovat osallistujille turvallisuuden tunteen ja toimivat

näin osaltaan jännitystä lieventävänä seikkana ja vapauttavat kunkin osallistujan nauttimaan niin harjoituksista kuin luontoelämyksistäkin. (ks. Liite 2.)

1.4 Teatterivaellus vaihe vaiheelta

Teatterivaelluksen ohjeistaminen ja eteneminen sekä metodiin tutustuminen syysvaelluksella kulkee lähes poikkeuksetta seuraavanlaisen kaavan mukaan:

1. Oppilas kävelee ja puhuu repliikkejä yrittäen näytellen tulkita koko sisällön tuosta tuntemattomasta tekstipätkästä - liike ja puhe eivät kohta.
2. Annan yleensä ohjeeksi: Älä näyttele! Pidä kasvot puhtaina! Kävele ja puhu vaan! Dialogi tapahtuu siinä polulla, ei tarvitse kuvitella johonkin muuhun tilaan!
3. Oppilas alkaa väsyä, ääni madaltuu, tekstin painotukset häviävät, puhe alkaa saada liikkeen ja kehon rytmin - yleensä tällöin alkaa myös syntyä kontakti vastaanäyttelijän kanssa. Kontakti, jota ei ollut kun molemmat yrittivät suoriutua tehtävästä mahdollisimman hienosti ja nopeasti.
4. Ohjeistan keuhien käyttämään yhä enemmän maastoa ja sen vastuksia hyväksi. Polun vieruksia, suuria kiviä, risukoita, ylä- ja alamäkiä jne. Pyrin myös koko ajan tunnistuttamaan oppilailla, mitä heidän näyttelemisessään tapahtui ja missä kohdin kehoa. Näytteleminen on huono sana, koska koko ajan siitä tavallaan pyritään pois. Myös tässä metodissa pyritään täydelliseen läsnäoloon vastaanäyttelijän ja luonnon kanssa.
5. Oppilas rohkaistuu maaston käytössään tai hän tylsistyy lamsimaan samaa polkua saman tyhjän tekstipätkän kanssa. Jälkimmäisessä vaihtoehdossa kestää hieman kauemmin päästä sisälle metodiin, koska maaston hyväksikäyttö syntyy vasta turhautumisen ja jopa suuttumisen kautta, mutta se saattaa olla jopa hyödyllisempää. Tällöin ainakin ratkaisu metodin hyväksymisestä on oppilaan oma ja hän voi pitää oivallusta tai oivaltamattomuuttaan omanaan.
6. Pyydän merkitsemään havainnot tuoreeltaan harjoituspäiväkirjaan. Mitä löytöjä, tunnelmia, mitä et ymmärtänyt ja miksi, miten koit ohjeistuksen jne.
7. Seuraavana päivänä johdatan oppilaat yhä vaativampiin maastoihin. Yleensä vaihdamme pareja, koska ollaan myös ryhmäytymässä ja on hyödyllistä oppia työskentelemään kaikkien kanssa. Samoin parin vaihdolla on mahdollista sijoittaa

pidemmälle edennyt oppilas varovaisemmin liikkeelle lähteneen pariksi ja näin hän voi tiedostamattaan rohkaista omalla esimerkillään tuota toista.

8. Noustaan todella raskasta mäkeä, välillä toinen työntää ja toinen vetää. Raskas nousu aiheuttaa lähes poikkeuksetta ilmaisun kiinnittymisen kehon liikkeisiin ja hengityksen rytmiin. Ääni putoaa alemmas - sanottavasta tulee totta. Ihminen ei jaksaa vastustaa, esteet vapaalle ilmaisulle poistuvat, ihminen ei jaksaa näytellä. Tärkeimmäksi asiaksi tulee mäen päälle selviytyminen yhdessä parin kanssa. Tällöin näyttelijällä on selkeä päämäärä ja pyrkimykset. Tekstin sisältö on tässä vaiheessa toissijainen asia. Vaellus luo tekstin tulkinnan.
9. Noustaan suuren jääkauden tuoman kiven päälle ja käydään äskeinen dialogi siinä paikallaan. Pyrkimyksenä on säilyttää sama ilmaisun aitous ja puheen kiinteys ja läsnäolo mikä oli mäkeä noustessa. Tärkein oppimisen alue onkin huomata miten vaikeaa on ilmaista ilman, että alla on kehon voimakas liike. Toisilla pareilla tehtävä onnistuu paremmin, toiset palaavat takaisin kuvittavaan näyttelemiseen. Tärkeintä on antaa asiallinen ja rohkaiseva palaute, josta oppilas mahdollisimman hyvin tajuaisi mitä tapahtui ja mistä on kysymys.
10. Tauon jälkeen jatkamme vaellusta. Laskeutuminen vaaran laelta tuottaa puolestaan toisenlaista ilmaisua ja tulkintaa. Kepeys, varovaisuus, toisen auttaminen, juoksu alamäessä, kaatuminen, nostaminen - mahdollisuudet ovat rajattomat.
11. Palattuamme leiriin n. 5-6 tunnin vaelluksen jälkeen annan iltatehtäväksi harjoituspäiväkirjan täyttämisen ja parin kanssa etsittäväksi paikan, johon kyseisen dialogin voisi valmistaa esitykseksi. Tarkoituksena on siirtää vaelluksella löydetty kehollinen ilmaisu arkiseen työhön ja toimintaan. Toiminta kohtauksessa voi olla mitä tahansa työtä esim. pyykin pesua, tiskausta, ruoan laittoa, saunan lämmitystä jne.. Tärkeintä on, ettei dialogia näyteltäisi vaan toimittaisiin, elettäisiin ja oltaisiin läsnä.
12. Seuraavana päivänä harjoitellaan 1,5 tuntia parin kanssa dialogia eilen valitussa paikassa. Kierrän katsomassa jokaista paria ja pyrin ohjaamaan kohtauksia toiminnalliseen suuntaan, mutta mahdollisimman vähän. Ketä? Missä? Mitä tekemässä? Ovat olennaisimmat kysymykset. Harjoitusajan jälkeen katsomme esitykset vuorotellen. Annan palautteen jokaisen dialogin jälkeen, jossa puramme yhdessä mitä nähtiin ja miten toiminta suhteutui dialogiin sekä muuhun ilmaisuun.
13. Harjoituspäiväkirjan loppuun kirjoittaminen

1.5 Elämyspedagogiikka

Elämyspedagogiikan merkittävimpänä kehittäjänä pidetään yleisesti saksalaista Kurt Hahnia (1886 – 1974). Hahnin pedagogiikan ytimenä oli säilyttää ja vahvistaa aikuisuuteen sitä, mikä on ominaista lapselle. Mielestäni myöskään näyttelijä ei saa kadottaa lapsenmielisyyttään - haluan leikkiä ja olla joku toinen. Hahnin mielestä oikeassa kasvuympäristössä voitiin saada aikaan terveitä intohimoja kuten halua seikkailla, tutkimisen iloa, halua rakentaa ja tehdä kärsivällisyyttä ja huolenpitoa vaativia asioita, rakkautta musiikkiin, maalaukseen jne. Kurt Hahn'in sanoin: ”*On anteeksiantamatonta pakottaa nuori mielipiteisiin, mutta vielä suurempi virhe on olla antamatta nuorelle tilaisuutta kokemuksiin.*”

Opettaa elämyksiä tarjoamalla, elämyksien avulla. Näin minä elämyspedagogiikan ymmärrän. Olen maatalon poika ja asunut lapsuuteni ja nuoruuteni maalla. Traktoria pääsin ajamaan 5-vuotiaana, lehmiä hoitamaan saman ikäisenä. Osaan lypsää käsin. Lukion jälkeen kävin myös maanviljelyskoulun Otavan maatalousoppilaitoksessa. Olen saanut elää hyvin turvallisen ja virikkeellisen lapsuuden luonnon keskellä. Metsä on minulle tuttu. Jo hyvin nuorena kuljin isäni ja veljeni kanssa metsällä. Tulenteon opin jo hyvin varhain.

Elämyspedagogiikkaa käsittelevästä kirjallisuudesta on minulle tärkeimpänä ja selkeimpänä noussut Timo Lehtosen artikkeli Kunnioittava kohtaaminen elämyspedagogisessa työssä. Hän määrittelee elämyspedagogiikan seuraavasti:

”Minulle kouluttajana elämyspedagogiikka tarkoittaa tavoitteellista ja tietoista kokonaisvaltaista kasvuprosessia. Jossa luonto tarjoaa puitteet ja olosuhteet omakohtaisen kokemisen kautta oppimiseen, ryhmä tarjoaa tuen ja turvallisuuden ja jossa uudet haasteelliset tilanteet uusissa olosuhteissa tuovat mukanaan seikkailun ja elämyksellisyyden” (Lehtonen 1988, 96).

Minulle tuo kunnioittava kohtaaminen tarkoittaa luonnon kunnioittamista ja toisaalta sen opetettavan kunnioittavaa kohtaamista. Minun opettajana tulee opettaa luonnon ja ympäristön kunnioittamista ja kohdella itse luontoa kunnioittavasti. Toisaalta minun tulee vaalia sitä hetkeä, jolloin oppilas muodostaa oman luontosuhteensa, jotten minä millään tavoin pakota tai estä hänen itsenäistä prosessiaan. Luonto on siinä mielessä

armoton ja arvaamaton, ettei sitä voi pakottaa tai muovata mieleiseksi.

Teatterivaelluksen opetuksessa olen usein miettinyt, että annanko oppilaiden tarpeeksi rauhassa muodostaa omaa luontokäsitystään vai ryntääkö liian innokkaasti näytelmän kimppuun ja luontosuhde jää muodostumatta. Ehkä toisinaan käy niin. Muistan hyvin ensimmäisen järjestämäni talvivaelluksen. Hoikkalan Markku meni lumikengillä edeltä ja minä viimeisenä letkan hännillä. Vaelsimme aivan jumalaisen kaunista tykkylumista maastoa Kolin lähellä. Ja oppilaat lauloivat. Tuli viidettätoista yötä, tuli mambaa, tuli tangoa jne. Tuo hiljainen, tykkyluminen maasto oli varmaan liian suuri kulttuurishokki ja liian pelottava, vieras ympäristö muutamalle tytölle, joten he päättivät laulaen pehmentää tuota törmäystä. Pyysimme Markun kanssa kaikkia vaeltamaan aivan hiljaa. Metsä oli upea, kuin hiljainen kirkko. Itselleni se oli suuri elämys. Muutama oppilas ilmaisi palautteessa reissufiiliksen menneen sen siliän tien.

Opettajani Marjo Ventola kysyi: ” Miten aion turvata luontokokemuksen oppilaille?” Vastasin, että viemällä heidät metsään. Pysin luomaan oppilaille riittävän turvalliset olosuhteet, joissa heidän on mahdollista saada myönteinen luontokokemus. En tiedä mitä muutakaan tai miten muuten sen voisin tehdä. Jos pakotat, kokemus tuskin on myönteinen. Jos paapot – sama juttu. Tärkeimpänä ohjenuoranani teatterivaelluksella on, että jokainen oppilas haluaisi lähteä vaeltamaan vielä toistekin. Koen epäonnistuneeni opettajana jos näin ei käy. Teatterivaelluksessa on pääasiana työskentely luonnossa näytelmätekstin kanssa, joten se on hyvinkin kurinalaista ja ohjattua toimintaa. Vapaa-aikoina kukin saa itse muodostaa ja hankkia oman luontokokemuksensa.

Kirjoitan tätä mökillä Särkisalossa, meren äärellä. Olin juuri koirani kanssa metsälenkillä. Ensin ihmettelimme korppeja, sitten Ukko sai vainun jäniksestä. Hetken aikaa vaellettuamme tuulen alapuolella, tuli polulla vastaan metsäkauris. Se pysähtyi 15 metrin päähän, kunnes huomasi meidät ja loikki karkuun. Ajattelin, että jos onnistuisin omilla teatterivaellusreissuillani opettamaan luonnon kunnioittamista siten, että oppilaani osaisivat nauttia noista luontokokemuksista ja opettaisivat niitä eteenpäin, niin olisin hyvin tyytyväinen.

2 Tutkielma

2.1 Toimintatutkimus

Opinnäytteessäni tutkin teatterivaellusta toimintatutkimuksen menetelmin.

Toimintatutkimukselle ei ole olemassa yleisesti tunnettua ja hyväksyttyä määritelmää, sillä siinä on kyse lähinnä tavasta lähestyä tutkimuskohdetta, eikä niinkään erityisestä tekniikasta (Suojanen 1992,13; Jyrkämä 1978, 37; Cohen & Manion 1980,174).

Toimintatutkimus on lähestymistapa, tutkimusstrategia, jossa tutkija osallistumalla kiinteästi tutkittavana olevan kohdeyhteisön elämään pyrkii yhdessä kohdeyhteisön jäsenten kanssa ratkaisemaan jotkin ratkaistaviksi aiotut ongelmat, saavuttamaan yhdessä kohdeyhteisön jäsenten kanssa asetetut tavoitteet ja päämäärät, tutkimalla näiden ongelmien ilmenemistä, synty- ja kehitysehtoja ja niiden ratkaisuun johtavia teitä sekä toimimalla saadun tiedon ja kehitettyjen ratkaisuvaihtoehtojen pohjalta yhdessä kohdeyhteisön jäsenten kanssa ongelmien ratkaisemiseksi, tavoitteiden saavuttamiseksi, päämääriin pääsemiseksi (Jyrkämä 1978, 37).

Mielestäni Jyrkämän määritelmä kuvaa parhaiten omaa tutkimustani. Meillä on yhteinen päämäärä, onnistunut esitys Coline Serreaun näytelmästä Kani Kani, meidän tehtävänä on ratkaista miten teatterivaellus sopii näyttelijäntyön harjoitusmenetelmäksi ja toimin yhdessä ongelmien ratkaisemiseksi Pohjois- Karjalan Opiston teatterilinjalaisten kanssa. Muut määritelmät ovat enemmänkin kasvatuksellisten toimintatutkimusten määritelmiä ja pyrkivät kehittämään osallistujien kasvatuksellisia käytäntöjä tai niissä ei samalla tavoin painoteta osallistujien aktiivista panosta tutkimuksen toteuttamisessa.

Toimintatutkimuksessa on erilaisia suuntauksia. Jyrkämä jakaa tutkimukset kolmeen kategoriaan: interventiosuuntautuneisiin, tutkimussuuntautuneisiin ja toimintasuuntautuneisiin. Interventiosuuntautuneessa tutkimuksen tavoitteet asetetaan ulkopuolisen tahon etujen mukaan, ja kohdeyhteisön asioihin ja toimintaan puututaan ulkoapäin. Tutkimussuuntautuneessa toimintatutkimuksessa ovat keskeisinä tavoitteina tutkijan erilaiset teoriaan tai tutkimusmenetelmiin ja niiden kehittämiseen liittyvät tavoitteet. Toimintasuuntautunutta tutkimusta voidaan pitää Jyrkämän esittämän määritelmän mukaan puhtaana toimintatutkimuksena, joka lähtee liikkeelle kohdeyhteisöstä ja sen tavoitteista. Olen siis tekemässä puhdasta toimintatutkimusta.

Kohdeyhteisössäni, Pohjois- Karjalan Opiston teatterilinjalla, opetetaan näyttelijäntyötä ja yhteisön tavoitteena on löytää ja kehittää yhä parempia opetusmenetelmiä.

2.2 Miksi opinnäyte teatterivaelluksesta?

Haluan syventää ammatillista osaamistani. Haluan oppia uusia menetelmiä, joilla pystyn opettamaan näyttelijäntyön fyysisyyttä paremmin ja tehokkaammin. Haluan löytää sanastoa, jolla pystyn tehokkaasti välittämään teatterivaelluksen ohjeistuksen oppilaille. Haluan löytää yhteneväisyyksiä näyttelijäntyön teorioista, jotta pystyn sitomaan opettamani tiedon jo olemassa olevaan teoriapohjaan. Haluan kehittyä opettajana. Haluan tutkia kuinka vaelluksella löydetty ilmaisu pystyy siirtymään näyttämöilmaisuun. Pystyykö löydetyn ilmaisun siirtämään sellaisenaan vai osoittautuuko teatterivaellus vain harjoitusmetodiksi? Haluan tutkia teatterivaellusta myös siksi, ettei sitä kukaan ole vielä tutkinut.

2.3 Tutkielmani kysymykset

Miten teatterivaelluksella löydetyn näyttelijäilmaisun pystyy siirtämään näyttämölle? Olen kokenut ongelmalliseksi sen tilanteen, jossa maastossa vaeltaen löydetty onnistunut kohtaaminen tai hetki yritetään siirtää näyttämölle harjoitustilanteeseen. Kuinka säilyttää sama energiataso ja miten löytää korvaavuus vaikkapa naamaan osuneelle risulle tai puusta päähän pudonneelle kävylle ja niistä saaduille impulsseille sanoa joku sana, repliikki tai tehdä joku teko? Mitä teatterivaelluksella löydetään näyttelijäntyöhön? Mitä menetelmiä teatterivaellus tarjoaa näyttelijäntyöhön? Miten teatterivaellus toimii elämyspedagogisesti? Kuinka luonnon esteettinen kokemukseni siirtyy näyttämön estetiikkaan? Paljon kysymyksiä, joihin halusin löytää vastauksen.

2.4 Tutkimusmenetelmät

Kirjalliset kyselyt oppilailta, harjoitushetken reflektio ja omat yhteenvedotni toimivat tärkeimpinä tutkimus- ja kehittämismenetelminä. Sen lisäksi pidin työ- eli tutkimuspäiväkirjaa. Tein havainnoiteja, niin oppilaista kuin itsestäni. Lisäksi haastattelin ohjaaja Otso Kauttoa ja kirjailija Markku Hoikkalaa (ks. Liite 1.).

2.5 Toimintaympäristö

Tein tutkimukseni Pohjois-Karjalan Opistolla, Niittylahdessa 16 km Joensuusta. Lisäksi näytelmää harjoiteltiin Kolilla, Mulon rinteessä Pyhäselän Reijolassa, Pyhäselän jäällä ja Kalliojärvellä. Niittylahdessa meillä oli oma täyttömaamäki, jossa päivittäiset harjoitukset pidettiin (ks. Kuva 2). Sekä teatterilinjan oma harjoitus- ja esiintymistila, Urkka, joka on vuonna 1952 rakennettu Opiston liikuntasali. Esitystilana meillä toimi Joensuun keskustassa oleva entinen autohalli, jossa järjestettiin 10 esitystä ajalla 16.4. – 1.5.2005. Lisäksi kävimme näytelmän kanssa kiertueella Tervossa, Vesannolla, Keiteleellä, Helsingissä, Salossa ja Kuusankoskella (ks. 4.6.1 Kiertuetoiminta).

2.6 Tutkielmani viitekehys ja sen kohderyhmä

Tein tutkimukseni Pohjois- Karjalan Opiston teatterilinjalaisten kanssa. Ohjasin Opiston opetusteatteri Väkipahalle ranskalaisen Coline Serreaun näytelmän Kani Kani. Se oli opiskelijoiden kevään pääproduktio, jossa he pääsivät käytännössä harjoittelemaan syksyn aikana peruslinjalla oppimiaan näyttelijäntyön perusteita.

Tutkimukseen osallistuva ryhmä oli hyvin heterogeeninen. Osalle näytelmä oli lähes ensimmäinen esiintymiskokemus, toiset olivat olleet näyttämöllä pitempään (mm. isää esittävä mies oli ollut kotipaikkakuntansa harrastajateatterin kantavia voimia). Ryhmä oli tutustunut teatterivaellusmetodiin alkusyksyn ryhmäytymisleirillä Kolilla. Lisäksi kaksi vierailijaa olivat mukana ohjaamassani ”Seitsemässä veljeksessä”, jossa teatterivaellusta ja elämyspedagogiikkaa käytettiin yhtenä harjoitusmuotona.

Kuva 2. Kohtausharjoitukset Opiston omalla täyttömaamäellä (Paula Gröhn 2005)

2.7 Tutkimuksen käytännön toteutus

Tutkimukseni alussa vaelsimme koko työryhmä siten, että kohtauksessa olevat henkilöt vaelsivat yhdessä ja muut seurasivat heitä ollen valmiina tulemaan mukaan kohtaukseen. Itse toimin tilanteessa ohjaajana vaeltaen mukana ja ohjeistin tarvittaessa erilaisiin maastoihin ja rohkaisin tuottamaan ilmaisu kulloisestakin fyysisestä ja henkisestä vastuksesta riippuen. Varsinaisissa kohtausharjoituksissa annoin ennen harjoitusta näyttelijöille lähtötilanteen ja määrittelimme yhdessä roolihenkilöiden pyrkimykset ja tavoitteet.

Käytännön harjoitustilanteessa toimittiin siten, että yksittäistä kohtausta ja repliikkiä harjoiteltiin erilaisissa maastokohdissa (ylämäki / alamäki / ryteikkö/ peltoaukea/ vaikeakulkuinen/ helppokulkuinen jne.) hakien optimaalisinta maastokohtaa tekstin ajatuksen ja sisällön tuottamiselle. Toisin sanoen haettiin erilaisista maastokohdista sellaista fyysistä vastusta ja väsymyksen tilaa joka poisti näyttelemisen tunnun. Löydetty ilmaisu pyritään paikallistamaan kehoon niin fyysisesti kuin myös henkisesti.

”Suuri osa harjoituksista tehdään uupumustilassa, jotta esto on mahdollisimman pieni”. Ote Jouko Turkan opetussuunnitelmasta. (Ollikainen, 1986,29).

3 Näyttelijäntyö

3.1 Näin minä siitä ajattelen

Olen ollut näyttelijänä vuodesta 1986 ja tullut näyttelijän ammattiin käytännön työn kautta. Näyttelijäntyön koulutusta olen hankkinut työn ohessa niin Suomen Näyttelijäliiton kesäkursseilta kuin muiltakin kursseilta sekä toimimalla Teatteri Väkihavassa ja teatteriryhmä Quo Vadiksessa. Käyn tässä kappaleessa läpi suhdettani näyttelijäntyöhön oman kokemukseni kautta.

Näyttelijän työtä on harjoittelu ja esiintyminen. Harjoitellessani minun tulee laittaa itseni alttiiksi epäonnistumiselle, huonoudelle. Se on yksi näyttelijäntyön vaikeimpia ja

samalla kiehtovampia asioita.” Jos et uskalla epäonnistua, et voi myöskään onnistua” on totuus, joka konkretisoituu näyttelijäntyössä.

Näyttelijäntyö on ajatuksen ja tunteen fyysistämistä.

Toiminta ja fyysisyys ovat näyttelijäntyön tukipilareita. Niitä, joista syntyy ajatus, kontakti, ohjaus, kaikki. Ne ovat työn perustaa. Jos näyttelijä ei toimi eli ei tee eli ei tarjoa mitään – ei ole mitä ohjata, mihin reagoida – ei ole mitään.

Ajatus synnyttää toiminnan tai toiminta ajatuksen. Se mitä minä ajattelen ei ole katsojalle tärkeää vaan se, että minulla ylipäänsä on ajatuksia. Katsoja täydentää roolihenkilön ajatukset omassa päässään ja muodostaa niistä roolihenkilön ajatuskulun. Mitä roolihenkilö haluaa kohtauksessa? Mihin hän pyrkii? Ovat kysymyksiä, joihin minun on vastattava voidakseni rakentaa elävän, toimivan ihmisen. Ilman vastausta näihin kysymyksiin, tulee työstäni tekstivetoista ja kuvittavaa yleistä oleilua, joka ei vie roolihenkilön tarinaa eteenpäin eikä anna vastaanäyttelijöille eväitä oikeanlaiseen kontaktiin ja reaktioihin. Näyttelemisen on yhteistyötä. *”Se on 100% läsnäoloa, 100% rohkeutta ja mistä on kysymys”*, sanoi näyttelijäntyön opettajani Eila Rinne.

Se on yhteistyötä vastaanäyttelijöiden, ohjaajan ja yleisön kanssa. Ilman sitä ei ole mitään. Näyttelijällä tulee olla tietoisuus esityksen rakenteesta, sen huomiopisteistä - omasta roolistaan näyttämöllepanon kokonaisuudessa. Hänen täytyy tietää, milloin hän on keskiössä ja milloin ei.

Ohjaaminen on auttanut minua tunnistamaan paremmin asemani näyttelijänä. Olen ensisijaisesti vastuussa vain omasta roolistani. Yhteistyö ohjaajan kanssa on antoisaa, jos siihen ei tarvitse rakentaa mitään erillistä auktoriteettia, vaan ohjaajalla on se automaattisesti. Minun tehtäväni on tuottaa ideoita näkyväksi ja ohjaajan tehtävä on luoda tälle tuottamiselle otollinen maaperä. Ohjaajan tehtävä on pitkälle työnjohtajan tehtävä. Hän pitää kokonaisuuden hallussaan, ohjaa, neuvoo, hylkää ja hyväksyy. Eila Rinne sanoi näyttelijän suhteesta ohjaajaan ja vastaanäyttelijöihin: *”Muistakaa, että ei teidän tarvitse pitää heistä siviilissä, mutta näyttämöllä he ovat kaikkenne.”*

Näyttelijäntyön prosessini lähtee liikkeelle tekstistä. Varsinaista ulkolukua en yleensä suorita, vaan yritän lähteä mahdollisimman pian purkamaan sitä fyysiseen toimintaan.

Teksti alkaa vaeltaen ja näyttämöllä toimien muuttua lihaksi ja sen myös oppii nopeammin. Poimin tekstistä ajatuksen ja yritän saada sen selvitettyä omin sanoin. Näin testaan tavallaan itseäni, että olenko ymmärtänyt yhtään mitään alkuperäisestä tarinasta. Lopulta palaan tarkalleen alkuperäiseen tekstiin. Teksti on näyttelijälle kuin naula kirvesmiehelle. Ensin pitää tehdä perustukset kunnolla, kaivaa salaojat, sahata laudat ja koolingit määrämittaan ja vasta sitten naulata laudat kiinni. Se on työkalu, jota pitää uskaltaa muokata.

Vaelluksesta tekstin oppimisen ja työstämisen metodina on tullut minulle tärkeä. Kävellessäni, käyttäen hyväksi maastoa, haen tekstiin mahdollisimman paljon erilaisia tulkintoja ja roolihenkilölle ajatuksia ja mielikuvia.

Dramaturgia on yleensä näyttelijästä riippumaton asia, johon harvemmin pystyy vaikuttamaan. Hakiessani taustamateriaalia roolityöhöni tutustun dramatisoituun teokseen ja muihin dramatisointeihin ja sovituksiin, koska niistä jää aina käteen jotakin olennaista ja ne pystyvät täydentämään kuvaani näytelmästä, sen ajasta, tyylijälästä ja ensisijaisesti roolihenkilöstäni. Samoin pyrin tutustumaan kirjailijaan ja hänen muihin teoksiinsa.

Minulle roolin rakennusprosessissa I harjoituskierron on kaikkein tärkein. Silloin on mahdollista hakea tuosta vielä tuntemattomasta henkilöstä sen ”äärilaidat”- onko se lintu vai kala, Kullervo Kalske vai Notre Damen kellonsoittaja, puhuisiko se alhaalta vai kimittäisikö korkealta jne.? Kun vien tuon hakemisen tarpeeksi äärille, voin nähdä, kannattaako roolia viedä tähän suuntaan vai olisiko tuo toinen suunta parempi ja kestäkö löytö toiston. Tällaista hakua ei II:lla tai III:lla harjoituskierroksella ehdi enää tekemään.

Pidän ideoiden tuottamista yhtenä näyttelijän tärkeimmistä ominaisuuksista. Tulee tuottaa paljon ideoita näkyväksi näyttämölle ja ilman mustasukkaisuutta. Näyttelijänä haluan ehdottomasti ratkaista roolini ongelmat ensisijaisesti itse. Jo senkin takia lukuisten ideoiden tarjoaminen ohjattavaksi on perusteltua. Sitä paitsi, kun paljon tarjoaa, on siellä luultavammin yksi helmikin joukossa.

Roolityön prosessia tulisi uskaltaa pitää auki mahdollisimman pitkään ja olla näin alttiina jatkuvalla kehitykselle. Harvoin ensimmäinen ratkaisu on paras, vaan vastaus löytyy usein täysin vastakkaiselta puolelta kuin alkuperäinen oivallus. Roolityön prosessin auki pitäminen riippuu toki myös ohjaajasta ja vastaanäyttelijöistä. Roolityön tulee olla prosessissa koko esityksen olemassaolon ajan.

Minulle tärkeäksi oivallukseksi on muotoutunut Martti Suosalon kommentti näyttämölle menosta. Hän sanoi menevänsä kohtaukseen puoliksi täytettynä ilmapallona, jossa tuo puolikas on roolityötä, taustoja, lenkkejä, harjoituksia jne. Sen puolikkaan pallon hän sitten yhteistyössä muiden kohtauksessa olevien näyttelijöiden kanssa täyttää äärimmilleen. Näin ollen kaikki näyttelijät poistuvat tyytyväisinä kohtauksesta täydet ilmapallot käsissään. Nuorempana varsinkin puhkuin ja puhalsin oman palloni ennen näyttämölle menoa niin pinkeäksi, ettei sinne mahtunut kenenkään muun ilmoja ja kaiken kukkuraksi pääsi palloni karkuun ja päristi ilmansa taivaan tuuliin.

3.2 Keskittyminen - näyttelemisen tilan löytäminen

Minulle on vuosi vuodelta, näytelmä näytelmältä, tullut tärkeämmäksi saavuttaa tietynlainen keskittymisen tila ennen näyttämölle astumista. ”Kylmiltään” en enää uskaltaisi näyttämölle mennä. Lenkillä käynti, pomppiminen yläpystyä, vaellus, pyöräily tms. lämmittely ovat keinoja, joilla poistan jännityksen ja häiritsevät ajatukset ja keskitän ajatukseni tulevaan esitykseen ja rooliini. Näyttelemisen tila on kohottunut, pyhä tila, jonka haluan mahdollisimman rikkomattomana. Joskus sen saavuttaminen vie tunnin, kaksikin – joskus pompin sen vartissa. Roolit ja näytelmät ovat erilaisia. Koen, että on tärkeää ja järkevää myös valmistautua niihin eri tavalla. Se estää mielestäni manerisoitumista (asioiden tekemistä aina samalla tavalla). Näyttelijän täytyy pyrkiä yllättämään yleisönsä ja vastaanäyttelijänsä, mutta eritoten itsensä. Tarkoitan sitä, että kun etsii vastausta roolihenkilön näyttelemiseksi uudella, itsellekin tuntemattomalta suunnalta tai tavalla, tulee samalla ottaneeksi riskin, joka voi onnistuessaan antaa näyttelijälle aivan uudenlaisen ilmaisen ja sitä kautta rohkeuden ja kyvyn kehittyä näyttelijänä. Ja yleensä tuo rohkea uuden etsiminen tuo mukanaan todellista roolityötä eikä näyttelijän tarvitse ”näytellä”. Opettajana koen velvollisuudekseni opettaa erilaisia lähestymistapoja näyttelijäntyöhön ja rohkaista oppilaita etsimään vastausta näyttelijäntyön ongelmiin mahdollisimman monella tavalla.

3.3 Näyttelemisen ”tosi”- mitä se on? Mitä silloin tapahtuu näyttelijässä, ihmisessä?

Mielestäni se on hetki, jolloin olet sellaisessa näyttelemisen tilassa, jossa et kontrolloisi itseäsi, mutta kuitenkin kaikki on sinun kontrolloitavissasi. Tänä päivänä puhutaan eri yhteyksissä ”flow”- ilmiöstä. Ollessaan ”tosi” näyttelijä ”lentää” eli kaikki on hänelle mahdollista. Tokihan tähän liittyy näytelmän tyyli ja näyttämöllepano yleensäkin. Se on totta sen esityksen kehyksissä. Se on mitä suurta läsnäoloa, kykyä improvisoida hetkessä, ottaa vastaan näyttelijältä tarjouksia ja tehdä niitä itse. Se on tila. Tila, jossa tiedostat näytteleväsi, muttet kerro sitä kenellekään. Se on hirvittävän keskittynyt, kevyt ja nautinnollinen tila. Eikä se yleensä ole hirveen kaukana todellisesta elämästä ja oikeasta ihmisestä. Sitä sanotaan hyväksi näyttelijäntyöksi.

4 Prosessi

4.1 Tutkielmassani harjoiteltavan näytelmän valinta

Näytelmän valintaan vaikutti pääasiassa kolme kriteeriä:

1. Koska oppilaat tulevat teatterilinjalle opiskelemaan näyttelijäntyötä, tulee heidän saada roolit joissa he voivat oppia ja jotka motivoivat heitä riittävästi.
2. Näytelmässä käsiteltävien teemojen tuli kiinnostaa minua ja ryhmää
3. Näytelmän tuli sopia vaellusmetodilla harjoiteltavaksi

Coline Serreaun kirjoittama (suom. Satu ja Pekka Milonoff) Kani Kani valikoitui joukosta ensisijaisesti sen sisällön takia. Se kertoo Kanien perheestä, joka asuu köyhyydessä. Perheestä, joka alkuun näyttää voivan ihan hyvin, mutta pikkuhiljaa ulkokuori alkaa murentua. Isä jää työttömäksi, kaksi perheen lapsista osoittautuu terroristeiksi, yksi on avaruudesta ja kaksi eroaa. Kaikki muuttavat takaisin kotiin. Mikään ei ole sitä miltä näyttää.

Minä näin näytelmän voimakkaana kritiikkinä nyky-yhteiskuntaa ja nykyistä elämänmenoa vastaan. Mistä syntyy terrorismi, miksi täällä vallitsee rahanvalta, missä on yhteisöllisyys – ovat kaikki kysymyksiä, jotka nousivat mieleeni näytelmän luettuani.

Kun Kani Kanin harjoitusprosessi alkoi tammikuun 17 päivänä, kysyin näyttelijöiltä ensimmäisen lukukerran jälkeen, mistä näytelmä kertoo?

”Perheestä, lojaalisuudesta, rakkaudesta, anteeksiannosta, halusta muuttaa asioita, yhteiskunnan tilasta, uhrautuvaisuudesta, eriarvoisuudesta, periksi antamattomuudesta, köyhyydestä, terrorismista, epäoikeudenmukaisuudesta, vapauden riistosta...”

Paljon teemoja joihin tarttua. En halunnut enkä osannut lukita teemaa heti alkuun. Aloitimme harjoitukset. Koin, ettei Kani Kani mitenkään erityisesti sopinut vaeltaen harjoiteltavaksi. Mutten antanut sen suuremmin haitata. Olihan Quo Vadis-ryhmänkin aikoinaan harjoittelema Molieren Ihmisvihaaja alun perin tiukasti salonkidraama.

4.2 Harjoittelemisen

Näyttelijänä minulle tärkeintä ja kiinnostavinta on aina ollut harjoittelemisen. Täytyy uskaltaa harjoitella, jotta voi kehittyä työssään. Muuten se ei mielestäni ole mahdollista. Sellaiseen ”heti valmiiseen” näyttelijäntyöhön minä en usko.

Näyttelijän tehtävänä harjoituksissa on tuottaa materiaalia niin ohjaajalle kuin vastaanäyttelijöille. Tuottaa materiaalia kohtaukseen, antaa impulsseja vastaanäyttelijöille, reagoida heidän impulsseihin. Hänen tulee olla valmis kerta kerran jälkeen tuottamaan uusia ajatuksia, uusia impulsseja. Mustasukkaisuus ideoista ei mielestäni kuulu näyttelijäntyöhön.

Tässä prosessissa harjoittelu tapahtui pääasiassa vaeltaen lumikengillä, mutta myös jalan ja suksilla. Käytännön harjoitustilanne oli kaksijakoinen. Ensin harjoiteltiin ulkona lumikengillä ja sen jälkeen tultiin saliin harjoittelemaan samat kohtaukset uudestaan ja havainnoitiin mitä ulkona löydetystä näyttelijäilmaisusta pystyttiin siirtämään näyttämöharjoituksiin. Tai ensin sisällä ja sitten ulkona jonka jälkeen taas sisällä.

Seuraavassa kappaleessa peilaan omia kokemuksiani tavanomaisemmasta tavasta harjoitella näytelmää teatterivaelluksella mahdollistuvaan tapaan.

4.3 Lukuharjoitukset

Oma, aiempi, kokemukseni näytelmänvalmistusprosessista alkaa lukuharjoituksista, joissa koko työryhmä lukee näytelmän 1. kertaa yhdessä pöydän ääressä. Ohjaaja kertoo tavoitteistaan, teemoista joita haluaa käsitellä, tyyllilajista, työtavoista etc.. Scenografi, puvustaja, valo- ja äänisuunnittelija ym. esittelevät suunnitelmansa. Näyttelijät analysoivat roolihahmojaan – keskustellaan. Pääsääntöisesti lukuharjoitukset kestävät 2 päivää, joskus pitempään. Sen jälkeen siirrytään näyttämölle. Monesti olen kokenut ongelmaksi sen, että uusi näytelmäteksti tulee vasta lukuharjoituksiin, joten en ole voinut tutustua näytelmään tai sen kirjoittajaan aiemmin. Olen kokenut itseni usein kykenemättömäksi sanomaan tai ymmärtämään jotakin tulevasta roolihenkilöstäni niin nopeasti. Tässä tutkimuksessa toteutin lukuharjoitukset 2-vaiheisesti. I vaihe tapahtui Kolilla puolijoukkueteltassa 14.–15.12.2004. II vaihe tapahtui Pohjois-Karjalan Opistolla 17.–21.1.2005.

4.3.1 Lukuharjoitukset Kolin maastossa 14.-15.12.2004

I vaiheen tarkoituksena oli käynnistää tutkimusprojektini arvoisessaan ympäristössä. Vaelsimme lumikengillä ahkiot mukana umpihangessa reilut 2 kilometriä Myllypuron kämpille, jonne pystytimme puolijoukkueteltan.

Kuva 3. Puolijoukkueteltan pystytys (Paula Gröhn 2005)

Kun olimme saaneet teltan pystyyn, kamiinan ja saunan lämpiämään, ruuat tehtyä ja syötyä, siirryimme teltan hämärään ja aloitimme lukuharjoitukset. Taskulamput käsissä, välillä rooleja vaihtaen, luimme näytelmän läpi. Sen jälkeen juttelimme siitä mitä ajatuksia näytelmä kenellekin synnytti. Mikä tai mitkä teemat nousivat esille? Kenen näytelmä tämä on? Mikä on Kani Kani?

4.3.2 Miksi ensikosketus erämaassa?

Luonto tarjoaa optimaaliset olosuhteet keskittymiselle. Ei ole häiritseviä tekijöitä. Halusin käynnistää projektin siten, että siitä jäisi voimakas positiivinen elämys oppilaiden mieliin. Lukuharjoituksen jälkeen alkoi joululoma. Varsinaiset harjoitukset käynnistyivät 17.1.2005. Vietimme Kolilla 2 päivää. Toisen päivän aamuna annoin oppilaiden valita itselleen työstettävän monologin päivän vaellusharjoitukseen. Tuossa harjoituksessa tutustuttiin toiminnallisesti ensimmäisen kerran yhdessä valittuun tekstiin. Olin käyttänyt kyseistä metodia onnistuneesti Seitsemän veljeksien produktiossa ja halusin kokeilla miten se toimii uudestaan. Harjoittelimme lumikengillä suolla, ylämäessä ja alamäessä. Tarkoituksena oli hakea fyysistä kontaktia valittuun tekstiin. Puolentoista tunnin harjoituksen jälkeen siirryimme takaisin teltalle aloittaen ruuanlaiton ja leirin purkamisen.

Itse olin tyytyväinen lukuharjoitukseen maastossa. Se teki produktion aloittamisesta jotain erityisen speciaalia, jota sen oikeasti pitääkin olla. Samoin monologin valinta ja työstäminen antoi minulle ohjaajana jonkun ennakkoväläyksen näyttelijän omista haluista roolivalintaa ajatellen. Näyttelijälle se konkretisoi luetun ja oikealla tavalla poisti kunnioituksen tekstiä kohtaan. Mielestäni lukuharjoitusten vieminen ainakin osittain pois kirjoituspöydän äärestä voi toimia innostavana, kohdentavana, näytelmän maailmaan suuntaavana elementtinä ja kehotan ohjaajia rohkeasti viemään tai asettamaan lukuharjoituksia olosuhteisiin ja tilanteisiin, jotka he kokevat itselleen, näytelmälle tai sen vaatimalle työtavalle oikeiksi.

Lukuharjoitusvaelluksen jälkeisenä päivänä laitoin oppilaille kyselyn, jossa kysyin heidän kokemuksiaan lukuharjoitusvaelluksesta.

Kysyin seuraavaa:

1. Millaisena koit lukuharjoituksen teltassa? Mitä positiivista / negatiivista siitä jäi mieleen? Toiko se jotain uutta lukukokemukseen? Yhdistyikö se luontoon?
2. Minkä monologin valitsit 15. päivän tekstinkäsittelyharjoitukseen ja miksi?
3. Millaisena koit tekstivaelluksen monologin kanssa (viimeksi teit dialogia - syysvaellus)?
4. Mitä hyötyä sinä koit vaelluksesta tekstin kanssa?
5. Arvioi koko reissua kouluarvosanoin 4... 10. Perustelee.

Vastausten analysoinnissa keskityn tässä kysymyksiin 1. ja 4., koska ne antavat mielestäni vastaukset tutkimukseni kannalta olennaisimpiin kysymyksiin. Kysymyksen 4 johdattelevuus vaellusmetodin hyödyllisyydestä annettakoon anteeksi.

Lukuharjoitusta teltassa pidettiin yleisesti erilaisena, mukavana ja rauhallisena kokemuksena. Joku koki sen herättävänä, kolmen vastaajan mielestä teltassa lukeminen auttoi keskittymään paremmin siihen mitä luettiin. Lähes jokaisen vastauksessa koettiin, että ”lukuharjoitusteltassa vallitsi lämmin tunnelma. Negatiivisena kokemuksena oli ainoastaan hämäryys ja vilu. Luontoon kokemus ei erityisesti kenelläkään yhdistynyt muuten kuin olosuhteiden kuvauksessa ”luonnon helmassa”, ”tuuli kuului”.

”No siinä saa tekstiin paljon enemmän syvyyttä. Ai hitto voiko tämän sanoa myös tällä mielialalla? Teksti vääntyykin ihan mihin vain. Se on hauska ja yllättävä aina huomata. Tekstin oppii paljon nopeammin. Luonnosta löytää paljon erilaisia aitoja tunteita, mitä ei muuten välttämättä muistaisi millaisia ne nyt onkaan. Esim. putosin lähelle koloa ja rupesin rymistelemään siinä, yhtäkkiä tuli voimakas pelko, mitä jos herätän siellä olevan karhun !” (lainaus erään oppilaan vastauksesta)

Lukemisen ja analysoinnin helpottamiseksi olen teemoittanut oppilaiden vastaukset.

Tulen käyttämään samoja teemoja jatkossakin muiden kysymysten yhteydessä, mikäli ne ovat soveltuvia.

Keskittyminen

Lukuharjoitusvaellus teltassa ja Kolin rinteillä joulukuun pimeässä vaikutti voimakkaasti keskittymiseen. Ulkopuoliset häiriötekijät sulkeutuivat pois. Ei ollut liikenteen melua, ei televisiota, ei kännyköitä. Oli vain teltta, kaminassa rätisevä tuli ja ulkoa kuuluva tuuli ja Coline Serreaun oivallinen teksti Kani Kani. Aika monen oppilaan vastauksissa mainittiin kuinka hyvä luonnossa ja teltassa on keskittyä:

- *oli helppo keskittyä lukemiseen ja ajattelemiseen*
- *sinällään luonto ei vaikuttanut paitsi suuresti keskittymiseen, mikä on kyllä todella olennaista*
- *kuinka paljon parempi luonnossa ja liikkeessä on keskittyä*
- *kasvattaa luonnetta ja keskittymiskykyä*

Fyysinen vastus

Teatterivaelluksen yhtenä tavoitteena on fyysisen vastuksen eli rasituksen avulla poistaa niitä esteitä, joita näyttelijällä on hänen puhuessaan repliikkejään. Näyttelijäntyö on ajatuksen ja tunteen fyysistämistä, jolloin vaellus antaa luonnollisen fyysisen vastuksen näyttelijäntyölle. Liitän tähän oppilaiden vastaukset liittyen fyysiseen vastukseen:

- *nyt huomasin enemmän sen miten vaeltaminen ja fyysinen vastus vaikuttaa tekstiin*
- *repliikit yksiin fysiikan kanssa*
- *tekstin tuottaminen on luonnollisempaa*
- *hyöty on siinä, että väsyä eikä jaksa ajatella miten pitäisi joku asia sanoa vaan se tulee sieltä*

Tekstin muistaminen / repliikkien oppiminen

Oma kokemukseni vaelluksen vaikutuksesta tekstin oppimiseen on pelkästään myönteinen. Olen oppinut suuriakin tekstimääriä nopeasti, kävellen tekstin kiinni kehoon. Tällä tarkoitan sitä, että repliikki kiinnittyy siihen kävelyn ja hengityksen rytmiiin. Se saa aivan kuin keinotekoisien / väliaikaisen fyysisen ilmiön ja ainakin minä opin tekstin näin huomattavasti nopeammin. Toki kysymys on työtavasta ja koko ajan tulee muista, että mikä sopii yhdelle, ei välttämättä sovi toiselle. Tärkeintä on, että kukin

oppilas ja näyttelijä pyrkii löytämään omat työtapansa ja tarpeen vaatiessa myös varioimaan niitä. Oppilaiden vastauksista poimin tekstin oppimisesta seuraavat:

- *ajatukset pois tekstin muistamisesta vaan keskeiseksi tuli tilanteen voittaminen*
- *teksti jää paremmin päähän*
- *tekstin tajuaa paremmin*

Miten saada tämä lavalle?

Erään oppilaan vastauksessa oli tämä tutkielmani pääkysymys ja hyvä niin. Se on kuitenkin se kaikkein tärkein tutkimuksen kohde.

Itselleni oppilaiden vastaukset antoivat varmuuden siitä, että onnistuin tavoitteissani tämän lukuharjoitusvaelluksen osalta. Lisäksi vastauksista on mielestäni luettavissa aito kiinnostus teatterivaellus-metodia kohtaan. Samoin oppilaiden ajatukset metodin vaikutuksista tukevat tutkimustani. Tämän ensimmäisen varsinaisen kyselyn jälkeen päätin vähentää kysymyksiä, jotta niiden analysointi olisi helpompaa.

4.4 Kani Kani alkaa

Lukuharjoituksia jatkettiin tammikuussa viikon 3 alusta 17.–21.1.2005. Tuon viikon aikana luettiin ja analysoitiin näytelmää ja roolihenkilöitä niin sisällä kuin ulkonakin. Olin tehnyt etukäteen aikataulusuunnitelman, kohtausjaon, kohtausjanan ja roolitulukon. Ne kaikki ovat olennaisia työkaluja ohjaajalle. Koen aikatauluttamisen ja siinä pysymisen yhtenä merkittävimmistä apuvälineistä ohjauksen valmiiksi saamisessa. Oppilaat jakautuivat oman kiinnostuksensa mukaisesti eri tuotantoryhmiin: lavastus, tarpeisto, puvustus, markkinointi, valo- ja ääni. Tällä viikolla pyrittiin luomaan pohjaa koko tuotannolle, niin aikatauluttamisen, kohtausjaon ja mm. teeman metsästyksen avulla. Esityksen graafisen ilmeen suunnitteli lopputyönään Pohjois-Karjalan Ammattiopiston audiovisuaalisen viestinnän koulutusohjelman oppilas Paula Gröhn, joka myös valokuvasi, ensimmäistä kuvaa lukuun ottamatta, opinnäytteessä olevat kuvat. Hän suunnitteli ja toteutti myös esityksen nettisivut (ks. www.vakivahva.net ja linkki Kani Kani).

Työpäiväkirjassani olin suunnitellut tätä ja tulevaa viikkoa seuraavasti:

Puhutaan teemasta, aikatauluista, sitoutumisesta jne. Loppuviikosta ke ja to mennään maastoon lukemaan vaihdellen rooleja, maastoja jne. Välillä pitää tulla sisälle hinkkaamaan jotain löytöjä. Saas nähdä mitä tuollainen kokeilu voi antaa, mutta niin sen mun mielestä pitäisi mennä, että heti kun löytyy jotain, niin tallettaa sen fyysiseen muistiin ja sitten samana päivänä samalla draivilla pyrkii tuottamaan sen saman tavan ilmaisussa näyttämöllä. Haetaan tilaa ja sitä kautta tilannetta. Kuulostaa Turkalta.

Sitouttaminen työhön on tärkeää. Puhuin paljon näyttelijän vastuusta. Kartoitimme näytelmän teemaa yhdessä, ensin pienryhmissä ja sitten koko ryhmällä purkaen. Harjoituspäiväkirjan pito kuului olennaisena osana tähän projektiin, niin itselläni kuin oppilaillakin. Olin opettanut harjoituspäiväkirjan pidon jo syysvaelluksella. Produktion aikana se oli enemmän kuin suotavaa.

Roolijaon päätin vasta viikon 4 alkuun mennessä, jolloin varsinaiset kohtausharjoitukset alkoivat. Lukuharjoituksissa olivat mukana myös valosuunnittelun opettaja Kari Kola, puvustuksen vastaava opettaja, pukusuunnittelija Ritva Muikku, rytmikan opettaja, lyömäsoittaja Hannu Porkka, laulunopettaja Marjo Pääkkönen ja aikido-opettaja Esa Hirvonen. Näin kaikki syksystä alkaen opitut taidot tulivat hyödynnetyiksi kevään produktiossa. Kari Kola vastasi Kani Kanin valo- ja äänisuunnittelusta ja opettaa lisäksi Outokummun esitystekniikan linjan kahta opiskelijaa heidän työharjoittelu-jaksollaan. Opiskelijat hoitivat esityksissä valo- ja äänilaitteiden rakentamisen ja tekniikan ajamisen esityksen aikana.

Lukuharjoituksen jälkeen keskustelimme teemasta, graafisesta ilmeestä, markkinoinnista, puvustuksesta yms. Yleiseksi estetiikaksi kaikilla osa-alueilla nousi roska, paska, kierrätys – teemana eriarvoisuus. Jaoin oppilaat heidän kiinnostuksensa mukaisesti eri tuotantoryhmiin. Lavastusryhmässä nousi idea kanikopista – siten, että Kanien perhe asuu kerrostalon vintillä kanaverkkovarastossa ja tarpeisto, huonekalut yms. ovat siellä ullakkovarastossa olevaa kamaa – autonrenkaita, vanhoja risoja radioita, vanhoja lehtiä, matorullia, suksia, monoja, jääkiekkopeli yms. Ympäröivä yhteiskunta

näyttäytyy kaniverkon takaa esim. turkkeina, tauluina, televisiona, kaikkena tavoiteltavana.

Lainaus työpäiväkirjastani harjoitusten alkupäiviltä:

17.1.2005

No niin. Tänään se sitten alkoi. Kani Kani. Istuttiin pöydän ääreen. Juteltiin näytelmästä. Oppilaat olivat levänneet joululomalla. Biisiin ei oltu paljon tartuttu. Hyvä niin. Kohta tartutaan. Juttelin paljon näyttelijän vastuusta, tuottamisen vaateesta. Siitä, että voin ohjata vain sitä mitä näyttämöllä tapahtuu – en muuta. Puhuin heille sitoutumisesta, vastuun pakoilusta, oman nahan pelastamisesta. Esittelin aikataulusuunnitelman. Torpedoin lomapyynnöt. Vähän ennen ruokailua jaoin heille konseptit 2kpl / henkilö. Maalarinteipillä yhteen liittäen teimme kohtausjanan. Luimme näytelmän samalla merkaten kohtausjaon. En ole aiemmin teetättänyt kohtausjanaa näyttelijöillä. Ajattelin, että se voisi helpottaa meitä kaikkia. Lukemisen jälkeen annoin kotitehtäväksi lukea biisi ajatuksella läpi ja kirjoittaa harjoituspäiväkirjaa.

Lukuharjoituksia pidettiin niin sisällä kuin ulkonakin. Keskiviikkona 19.1. vaellettiin maantietä pitkin 10 kilometriä samalla lukien ja vaihtaen rooleja. Pyrkimyksenä oli lukea näytelmä siten, että repliikki on luonnollinen osa liikettä, teksti on alisteinen liikkeelle. Puhe saa rytmensä kävelystä. Lainaus työpäiväkirjastani:

19.1.2005

Kello 8.15 koko porukka valmiina plarit kädessä Urkan edessä. Hyvä keli. Pikkupakkasta, tosin liukas. Ohjeistin eilisen suunnitelman mukaan. Läpiluvuksihan se silti meni. Kehoon sitouttaminen/ tekstin luonnollinen rytmitys onnistui vain horjahtaessa tai satunnaisesti. Tehtiin n. 10 km kävely tietä pitkin. Koko reissu kesti 2 tuntia. Vaihdeltiin rooleja. Klo 10.30 palasimme sisätiloihin.

Jaoin ryhmän kolmeen osaan, annoin fläppipaperit ja tussit ja viisi kysymystä näytelmästä:

1. Mistä näytelmä mielestäsi kertoo eli mikä on sen teema? Mitä haluaisit tällä näytelmällä kertoa?
2. Miksi Pepe ja Janne ovat terroristeja?

3. Miksi Kani Kani syntyy tähän perheeseen ja mikä voisi olla tämän hetken / maailman Kani Kani?
4. Missä ajassa ja yhteiskunnassa/ yhteisössä näet tai haluaisit nähdä näytelmän tapahtuvan?
5. Missä tyyllilajissa näet tai haluaisit toteuttaa näytelmän?

Purimme ryhmien vastaukset kysymyksittäin ja kirjoitimme ne samalla ylös fläppipapereille, jotka kiinnitimme harjoitussalin seinälle. Jaoin tuotantolakanat ja selvitin merkintöjäni. Jaoin pienet laput ja pyysin kirjoittamaan niihin nimet ja sen jälkeen 2 mieluisinta roolia. Keräsin laput nopeasti pois, ettei kukaan ehtinyt liikaa miettiä. En tee miehitystä niiden pohjalta, vaan ovat apuna. Lupasin roolittaa näytelmän maanantaina. Saahan noista toivelapuista jotain osviittaa intohimojen suhteen. Niin ja jaoin vielä roolit kohtauksittain paperit.

Torstaina 20.1. siirryttiin lumikengille ja jäälle. Tuulessa lähdettiin narskuvalle pakkaslumiselle Pyhäselälle. Edellä menevien puhe jää takaa tulevien jalkoihin. Kohtauksessa olevat olivat innostuneita, muut turhautumassa. Panin poikki. Jaoin ryhmän kahtia. Molemmat ryhmät aloittivat näytelmän alusta. Väliajalla pidettäisiin tauko opiston laavulla. Jaoin roolit. Kaikille tuli hommia. Haimme edelleen luonnollista rytmää. Liikkeen synnyttämää puhetta. Tarvetta sanoa sana. Liikkeestä syntyy ajatus, ajatuksesta sana, teko jne. Tekstin tulee olla alisteinen liikkeelle ja sitä kautta näyttelijälle.

Tuo ryhmiin jako oli erinomainen ratkaisu. Kuljin itse ryhmästä toiseen ja kuuntelin. Vaihtelin rooleja. Kuulin melkein jokaisen jokaisessa roolissa. Rasitus poisti luetun tunnun. Teksti kiinnittyi kehoon ja alkoi saada sisältöä, vaikkei sitä haettukaan. Tällä metodilla lukuharjoituksesta poistuu sellainen keinotekoinen ohjaajan mielistelemisen klangi. Mielestäni tämä on erinomainen keino tavanomaisen lukuharjoituksen lisänä. Tein oppilaille kyselyn koskien lukuharjoituksia maastossa.

4.4.1 Lukuharjoitukset maastossa 19.-20.1.2005. Kysely 3 (Liite 4)

1. Millaisena koit lukuharjoituksen vaeltaen? Mitä positiivista / negatiivista?
2. Toiko se jotain uutta lukukokemukseen? Yhdistyikö se fysiikkaasi – entä luontoon?
3. Sana on vapaa

Kaikissa vastauksissa lukuharjoitus vaeltaen koettiin positiiviseksi kokemukseksi. Ainoita negatiivisia juttuja oli keskiviikon vaellus liukkaalla maantiellä, tuuli ja huono kuuluvuus jäällä. Lukuharjoitus koettiin mielekkäämmäksi liikkuen kuin sisällä istuen. Puhe lihallistui eli kiinnittyi kehoon. Ryhmiin jako koettiin hyväksi ideaksi, samoin roolien kierrättäminen. *Jouko Turkka sanoi: ”Puhetta lihallistettaessa ensisijaisena on aina liike, jota ääni seuraa.”(Ollikainen, 1985, 135).*

Kuva 4. Matkalla lukuharjoitukseen 20.1. (Paula Gröhn 2005).

Olen jakanut oppilaiden vastaukset neljän eri otsakkeen alle: Ohjeistaminen, fyysinen/kehollinen oivallus, tekstin kuvittaminen sitä lukiessa ja luontoon yhdistyminen.

Ohjeistaminen

Aika moni oli vastauksissaan viitannut ohjeistuksen epämääräisyyteen ja siihen, että mikä tämän metodin tarkoitus oikeastaan on? Se on yksi tärkeimpiä oppimisen alueita itselläni. Minun tulisi pystyä perustelemaan työtapa ja oppia ohjeistamaan se yksinkertaisesti ja tehokkaasti. Tutustuttaa metodiin vaihe vaiheelta. Alla lainauksia oppilaiden vastauksista liittyen tehtävän ohjeistamiseen ja itse metodiin:

- *Pääasia oli kaikei, että siitä kävelystä, sen rytmistä, omasta kehosta, siitä miltä maa tuntui jalkojen alla, otettiin impulsseja sanoa repliikkö?*
- *Vähän pelotti, mitä tässä nyt ajetaan takaa, miten minun pitäisi toimia, että olisin luonnollinen ja silti hakisin kaikkea uutta*
- *Kävelyn rytmissä vaan puhua, keskittyä siihen astumiseen, maahan, juoksemiseen, toisiin kanssanäyttelijöihin, maisemaan, ottaa niistä impulsseja sanoa repliikki. Et antanut meille paljoakaan ohjeita, mitä tässä haetaan jne., mutta se oli oikeastaan hyvä. Itse etsiä on tärkeää!*
- *Ehkä voisi etukäteen saada vähän tarkempia ohjeita mitä tehdään ja millä välineillä.*

Fyysinen / kehollinen oivallus

Näistä vastauksista voi lukea millaisia kehollisia oivalluksia tehtiin jo tällä lukuharjoitusvaelluksella. Samoin tietynlainen ilmaisun vapaus on aistittavissa. Yhtenä ohjeistuksena ollut tekstin alisteisuus toiminnalle ja pakotteettomuus tekstiä puhuttaessa nousee seuraavista vastauksista:

- *Välillä pystyin ottamaan esim. haluan mennä tuonne Riitan luokse / katsomaan tuota keppiä, siitä impulssi ja repliikki tuli vain.*
- *Mun mielestä se yhdistyi fyysiikkaan aika hyvin, ääni meni alemmas.*
- *Positiivista oli että teksti rupes tulee melkein itsestään*
- *Ja fyysiikkaan se yhdistyi tosi hyvin. Kun joitakin repliikkejä oli hyvä rytmittää siihen askeltamiseen. Ja juokseminen, kaatuminen, kaikki mitä siinä oli, vaikka vihaisena pomppiminen. Se oli todella hyvä keino saada teksti tulemaan itsestään sieltä, vaikka välillä se oli aika karjumista.*
- *Ei tartte mieltii puhetta kun se tulee itsestään liikkues*
- *Eilispäivä oli mun kohdalla aika puhdasta läpilukua, mutta tänään mä hain eri liikkeillä/vauhdilla fiilistä tekstiin- ja se onnistuikin aina välillä*
- *Teksti on mielenkiintoisempi kun sitä lukee liikkeessa. Teksti tukee liikettä ja liike tekstiä.*

- *Mitä enemmän hankaluuksia on liikkua, sitä suurempia fyysisiä oivalluksia saa.*
- *Kävely oli neutraalia eilen, mutta tänään kun tarvottiin lumikengillä järvellä, niin rupes tulemaan luonnollisen oloisesti ulos jotain matskua.*
- *Vaeltaessa ehkä tajuaa tai luonnostaanki tekee jutusta jatkuvaa... aktiivista.*

Tekstin kuvittaminen sitä lukiessa

Tekstin kuvittamisella tarkoitan näytelmätekstistä syntyvän ensimmäisen mielikuvan käyttämistä tulkinnan pohjana. Joskus tuo mielikuva on kohdallaan ja sen pohjalta syntyvät ratkaisut toimivat, mutta yleensä ei. Tästä johtuen pyrin pitämään lukuharjoitustilanteenkin mahdollisimman puhtaana painotuksista ja lopullisista tulkinnoista. Mielenkiintoista, että aika monessa vastauksessa puututtiin nimenomaan tähän huomioon. Se kertonee myös siitä, että muussa opetuksessa on käsitelty kyseistä termiä:

- *Askeleet antoivat rytmiä sanoille ja ns. kuvittava lukeminen jäi pois*
- *Se lukeminen ei kuulostanut enää niin polotukselta*
- *Mukavaa, koska liikkuesssa ei pysty kuvittamaan*

Luontoon yhdistyminen

Mielenkiintoinen teema. Vaikea käsitellä ja ohjeistaa. Se on jotenkin niin suuri ja osin abstraktinenkin käsite suhteessa näyttelijäntyöhön. Toisaalta harjoittelemis- ja näyttelemisympäristönä luonto on hyvinkin konkreettinen ja imponoiva.

- *Luontoon se ei nyt niin paljon yhdistynyt, tai että en luontoon ottanut mitenkään kontaktia, tai eihän siinä ollut kuin jäätä jalkojen alla, enemmän se yhdisty siihen fyysiseen nyt kuin luontoon.*
- *Teksti meni fysiikkaan, ainakin luulen. Ensin sitä ei edes huomannut. Äänikin alkoi kulkea ja kuulua paremmin.*
- *Järvellä oli hyvät maisemat, se luonnosta.*

4.5 Kohtausharjoitukset

Ensimmäinen kohtauskierros on kaikkein tärkein. Silloin on mahdollista hakea roolihenkilöä mahdollisimman laajasti, kokeilla monilla eri tavoilla. Hakea sellaisia asioita ja sellaista tapaa lähestyä roolihenkilöä, miten ei ole aiemmin koskaan tehnyt. Uudistua, kehittyä. Kaiken kaikkiaan I kohtauskierroksen tuottamisella on mahdollisuus

saada mahdollisimman oman näköistä jälkeä lopputulokseen. Ja se jos mikä on näyttelijästä palkitsevaa.

Minulle ohjaajana on olennaisinta saattaa näyttämötapahtumat itselleni ymmärrettävään muotoon. Koska voin ohjata vain sitä mitä näyttämöllä tapahtuu, on näyttelijöiden omatoiminen tuottaminen ja roolityöskentely tärkeää. Painotin kerta toisensa jälkeen miten tärkeää on tuottaa materiaalia, antaa impulsseja vastanäyttelijälle, uskaltaa olla huono, uskaltaa mokata; kaikkea muuta, muttei valmista. Tuottaa materiaalia jota voi ohjata.

Ohjaaminen on pelkistämistä, puhdistamista. Ei tarvitse yrittää sanoa kaikesta kaikkea. Teema on tärkein. Sitä kohti jokaisessa ratkaisussa, niin kohtauksissa kuin roolitöissä, rekvisiitassa, lavastuksessa, puvustuksessa, kaikessa. Raila Leppäkosken artikkeli: Ohjaaminen – mystiikan ja matematiikan välissä? (ks. Korhonen, Pekka & Ostern, Anna) toimi ohjenuoranani myös tässä produktiossa.

Aiemmin kokemissani näytelmänvalmistusprosesseissa, pois lukien Teatteri Väkihavan ja Quo Vadis ryhmän produktiot, kohtausharjoituksiin mentiin heti lukuharjoitusten jälkeen. Näyttelijät valmistautuvat parhaaksi katsomallaan tavalla päivän harjoituksiin. Riippuu ohjaajasta ja produktiosta, tehdäänkö jotain yhteistä lämmittelyä, äänenavausta tms. Toki ammattiteattereissa oletetaan, että ammattinäyttelijät huolehtivat itse valmistautumisestaan kohtausharjoituksiin. Teatterivaellusmetodissa kohtausharjoituksiin valmistautuminen tapahtuu kollektiivisesti kaikkien vaeltaessa lumikengillä harjoituksiin. Fyysinen lämmittely tulee luonnostaan. Mikäli kävimme kohtausharjoituksen ensiksi sisällä, lämmittelimme ennen harjoitusten alkua yhdessä.

Vaellusmetodin ja näyttelijän pyrkimysten määrittelyn tarkoituksena oli edesauttaa tässä näyttelijän omatoimisen tuottamisen vaatimuksessa. Lainaus työpäiväkirjastani:

Huomenna aloitan kohtausharjoitukset. Luetutan ja lyhennyttän tekstiä hieman. Käydään läpi roolihenkilöiden pyrkimykset ja kohtauksen tavoitteet ja annan lähtötilanteen. Iltapäivällä mennään ulos työstämään samaa tekstiä. I kierroksen tavoitteena minulla on jättää jonkinlainen jälki kohtaukseen. Jälki, josta päästään II kierroksella eteenpäin. Jälki, jonka oppilaat merkitsevät harjoituspäiväkirjaansa ja jälki joka on minulle ymmärrettävässä muodossa, jotta voin sitä ohjata eteenpäin.

4.5.1 Kohtausharjoitukset maastossa ja salissa 25.1. – 1.2.2005. Kysely 4. – (Liite 5)

Tein kyselyn 2.2.2005 koskien kohtausharjoittelua. Halusin nähdä olivatko oppilaat oikeasti ymmärtäneet mistä vaelluksessa on kyse ja mitä tutkimme ja miten? Lisäksi halusin tietää miten he ovat kokeneet harjoittelun. Ilokseni huomasin, että pääsääntöisesti kaikki ovat oivaltaneet asian ja kokeneet harjoittelun myönteisenä.

1. Mitä hyötyä maastoharjoituksista on ollut sisällä tapahtuviin kohtausharjoituksiin? – Kerro esimerkkejä.
2. Mitä haittaa maastoharjoituksista on ollut sisällä tapahtuviin kohtausharjoituksiin? – Kerro esimerkkejä.

Kommentoin näitä kahta kysymystä yhdessä, koska ne täydentävät toisiaan. Seuraavat teemat nousivat esiin:

Ilmaisun vapaus ja heittäytyminen

Vastauksista nousee päällimmäisenä kokemus suuresta kehollisesta läsnäolosta ja rentoudesta. Samoin nousee esiin tunne rajattomuudesta tulkita kirjoitettua tekstiä.

- *Sama repliikki voi tarkoittaa ihan mitä vain*
- *Maastossa voi mällätä enemmän*
- *Että osaa paljon rennommin tehdä ja isommin, kuin mitä silloin kun on pelkästään sisällä*
- *Jotenkin syntyy ajatus, että kaikki on mahdollista*
- *Jerry-kohtaukseen tuli lisää vauhtia*
- *maastossa voi helpommin eläytyä ja tekstin kuvitus unohtuu*
- *Kun ulkona voi rymytä ja piehtaroida ja punkaa ja tonkaa, niin sisällä tulee kamalan tyhjä olo. Ihan kuin ei osaisi tehdä mitään.*
- *Maastossa tuotettu materiaali jää väärällä tavalla päälle sisällä. Sisällä huutaa ja kohkaa kohtauksen läpi samalla raivolla kuin lumihangessa.*
- *Vaikea lähteä hakemaan sisällä jotain muuta*

Kehon lämmitys / fyysinen rasitus

- *saa fysiikan toimimaan ennen sisälle menoa*
- *Välillä väsyä ja sitten on vaikea jaksaa tehokkaasti sisällä*
- *maastossa voi helpommin eläytyä ja tekstin kuvitus unohtuu*

Miten saada tämä lavalle?

Sama teema, jonka eräs oppilas nosti esille Kolin I lukuharjoitusvaelluksen jälkeen tehdyssä kyselyssä:

- *olen saanut ulkoharjoitusten vapaan fiiliksen siirtymään sisälle*
- *epävarmuus siitä miten tämä siirtyy ”sisälle” saattaa lyödä lukot päälle*
- *Sitä haittaa, ettei sisällä aina sama juttu onnistu*
- *tunnetilojen vaihtelu lavalla tehty osaksi sen mukaan*
- *jos jotenkin pystyy saamaan sen jutskan kehoonsa, niin sehän nussakasti siirtyy sisällä pidettäviin harkkoihin*
- *hankeen kaatumisia on saanut hyödynnettyä*

Ulkoiset olosuhteet

- *ei ole mitään haittaa kylläkään, joskus että toivottavasti en kastu!*
- *Maastossa voi helpommin satuttaa itsensä*

Muut vastaukset

- *eipä nyt tule mitään mieleen*
- *En osaa sanoa*
- *En ole kokenut mitään haittapuolia*

3. Mihin pyrit maastoharjoituksissa?

Kysymyksellä pyrin selvittämään, miten olen onnistunut ohjeistamaan harjoitukset. Pyrkivätkö oppilaat oikeasti tuottamaan liikkeestä, maastosta ja sen vastuksista syntyvää ilmaisua, unohtaen tekstin ja siitä syntyvät oletukset? Vastauksissa korostui pyrkimys keskittyä ensisijaisesti maastoon ja fyysisten vastuksien käyttämiseen tekstin käsittelyssä. Pyritään suureen fyysisyyteen, unohtamaan teksti ja keskittymään maastoon, vastaanäyttelijään ja itseen. Halu kokeilla uusia maastokohtia on suuri.

Seuraavassa poiminnat jokaisen vastauksista:

- *pyrin saamaan äänen kroppaan*
- *vastuksien käyttöön kaseikossa ja siihen reagointi*
- *siihen, että kokeilen paljon erilaisia maastonkohtia*
- *hakemaan jotenkin suurempaa ilmaisua ja äänenkäyttöä*
- *pyrin etsimään oikean tunteen/fysiikan (äänenpainot ym. hahmolle)*
- *pyrin tekemään löytöjä ja unohtamaan itse näyttölemisen*
- *koetan saada omaa näyttölemistäni enemmän fyysiseksi, etten tuottaisi kaikkea ainoastaan puheella*
- *ainakin yritän uuvuttaa itseni, etten puski tekstiin mitään teennäistä yrittämistä*
- *että löytäisin sen miten muhun itteeni vaikuttaa toi lumimaisema, maa ja ulkona tekeminen*
- *siihen, että en keskity tekstiin vaan itseeni ja maastoon*
- *pyrin pitämään itseni auki, jotta tuotoksia tulee*

Miten päästä siihen, että on vaan maastossa ja ottaa siitä impulsseja?

Tämä kysymys oli erään oppilaan vastauksessa. Se kuvastaa sitä probleemaa, joka näyttelijällä on aina kohtausharjoitusten alussa. Riippumatta missä tai millä metodilla harjoitellaan. En osaa antaa muuta vastausta kuin: ”Harjoittelemalla ja rohkeasti heittäytymällä siihen maastoon, hetkeen ja tilanteeseen”. Jatkossa minun täytyy rohkaista oppilaita yhä suurempaan maaston hyväksikäyttöön, kontaktiin ja läsnäoloon harjoituksessa.

4. Mihin pyrit sisäharjoituksissa?

Tällä kysymyksellä halusin saada varmuuden siitä, että oppilaat pyrkivät tuomaan ulkona löydettyjä fyysisiä reaktioita, tunteita ja syntyneitä tilanteita näyttämöharjoituksiin. Pystyvätkö he paikallistamaan löydetyn tunteen ja tilanteen kehoonsa ja siirtämään sen kohtauksen tilanteeseen. Löytävätkö he vastaavuuksia ulkona löydetyn tilanteen ja sisätilaan rakennetun kohtauksen tilanteen välille?

Vastauksista löytyi konkreettisia keinoja ja epätoivoista yritystä ymmärtää tehtävä. Ehkä parhaiten tehtävän haasteellisuutta kuvastaa erään oppilaan vastaus: ”Pyrin siihen, että yritän pystyä siirtämään sitä mitä maastossa löytyi”. Jaan vastaukset kahden otsakkeen alle:

1. Miten saada tämä lavalle?

- *Pyrin olemaan läsnä. Ylläpitämään avoimuutta.*
- *Siispä tästä lähtien pyrin tuomaan niitä itse. Säilyttämään fiiliksen*
- *Kokeilen samalla mielikuvalla, tunteella joka oli ulkona jossakin kohdin*
- *Tekemään kohtauksen itselleni selväksi. Selvittämään mihin pyrin ja lisäämään ulkona saamani ideat ja tunteet oikealla tavalla kohtaukseen.*
- *Ehkä enemmänkin olen nyt yrittänyt kehittää tai ajatella ja siirtää sitä roolin luonnetta*
- *Tuomaan saman esille lavalla, tunteen, jos mahdollista*
- *Pyrin palauttamaan mieleen ja tuomaan lavalle ne löydöt, mitä tein maastossa.*
- *Yritän tuoda maastosta havaitsemiani kohtia sisälle, ottaa impulsseja vastaanäyttelijältä*
- *Pyrin etsimään eri tapoja, millainen se mun hahmoni voisi olla.*
- *Saamaan liikunnallisen olon hahmolle. Tuottamaan hahmon ulos itsestäni.*
- *että saisin jotain juttuja säilytettyä ulkoa sisälle*

2. Mitä ongelmia koit tässä siirrossa?

- *Pitäisi myös tuoda niitä ulkoa löydettyjä juttuja. Mutta mua ehkä pitää siinä potkia.*
- *Saamaan ne löytämäni asiat siirrettyä rooliin... en ole siinä kovin monesti onnistunut, sillä aina kaikki kama on hävinnyt matkalla mäeltä urkalle (harjoitussali).*
- *En tiedä. Jotenkin napsahtaa ihan lukkoon. Kyllä minä tiedän mihin pitäisi pyrkiä, ainakin uskon tietäväni, mutta en ole vielä keksinyt, mistä nyt ottaa kiinni.*
- *Pyrin siihen, että yritän pystyä siirtämään sitä mitä maastossa löytyi, mutta se on vain niin himskutin vaikeaa. Ja kun mitään ei edes muista!*
- *Siinähan se ongelma onkin, kun tuntuu etten edes itse tiedä. Kaikki mitä lavalla teen tuntuu paskalta...en jotenkin osaa lähteä mihinkään suuntaan.*
- *En muuten kyllä tiedä. Se on vaan sellaista epätoivoista suoriutumista.*

Oppilaiden vastauksissa korostuu epävarmuus ja epätietoisuus siitä mitä ja miten he pystyvät siirtämään maastoharjoituksissa löydettyjä asioita sisällä tapahtuviin kohtausharjoituksiin. Se antoi minulle ohjaajana suuren haasteen. Se mikä on hyvää, pyrkivät kaikki siirtämään ulkona löydettyjä asioita sisäharjoituksiin. Minä tiedostin hyvinkin selkeästi, mitä harjoituksissa löytyi ja mihinkin kohtaan, mutta oppilaat eivät sitä vielä osanneet siirtää näyttämölle, enkä minä osannut ohjaajana sitä auttaa. Täytyy pyytää oppilaita paremmin tallentamaan löydöt niin kehoonsa kuin muistiinsa. Tässä voisi apuna toimia muistiinpanovälineet, jolloin löydetty asiat voisi välittömästi tallentaa

muistiin. Toisaalta tuo harjoitustilanne on niin hektinen ja aikatauluun sidottu, ettei tilanteen pysäyttäminen oikein ole mahdollista. Samoin samaa kohtausta käydään useaan kertaan, hakien uusia ja uusia lähestymistapoja. Vaikka se on vaikeaa ja välillä tuntuu mahdottomaltakin, on se kuitenkin ainoa oikea tapa. Harjoitella, pohtia, epäonnistua ja löytää lopulta ratkaisu. Niin näyttelijöiden kuin ohjaajankin tulee kestää epävarmuutta ja uskaltaa harjoitella ja olla prosessissa!

Työpäiväkirjassani pureuduin 26. ja 27.tammikuuta samaan asiaan:

Täytyy muistaa ja muistuttaa myös oppilaita siitä että emme pyri valmiiseen, vaan harjoittelun kautta löytyvään lopputulokseen. Siinä on iso ero. Tulee uskaltaa laittaa itsensä alttiiksi harjoitukselle. Uskaltaa kokeilla erilaista maastoa, erilaisia vastuksia. Monet uskalsivat jo tänään. He hakivat kontaktia toisiinsa, möyriivät lumessa, vetivät toisiaan jalasta jne. Pyysin taas harjoituspäiväkirjaan merkitsemistä. Mitä löytöjä, mitä kysymyksiä? Käskin myös käydä ajatuksella tekstin läpi, samalla kerraten päivän harjoituksia, yrittäen palauttaa mieleen mitä missäkin kohdassa tuli tehtyä. Jospa se sieltä löytyisi. Huomenna kohtaukset I / 7,8 ja mahd 9. Silloin oltaisiin aikataulussa tämän viikon osalta. Viikonlopun tehtävänä on hakea roolihenkilön pyrkimykset kohtauksittain. Lisäksi kotitehtäväksi tuli tuoda joku konkreettinen siirto näyttämölle.

4.5.2 Välihuomioita I kohtauskierrokselta

Kyselystä ja päiväkirjamuistiinpanoista voi vetää sen johtopäätöksen, että samoin kuin millä muulla tavalla harjoiteltaessa, vaatii teatterivaellusmetodi selkeän pyrkimyksen ja päämäärän jokaiselta kohtauksessa olevalta näyttelijältä. Tällöin hän voi hakea pyrkimyksensä mukaista maastoa / vastusta / kontaktia, niin luonnon kuin vastaanäyttelijänkin kanssa. Olen kokenut kohtausharjoittelun ensin maastossa ja sitten samat kohtaukset sisällä tai toisinpäin, liian hektiseksi...siihen on tullut jotenkin kiireen tuntu – on pitänyt ehdoin tahdoin saada jälkiä, jotta II kerroksella olisi jotain mistä lähteä eteenpäin. Jatkossa tulee rauhoittaa maastoharjoituksia ja pyrkiä löytämään oikeasti niitä siirtämisen arvoisia tunteita ja ilmaisua. Eli tarkemmin merkata ja paikallistaa ja viipyä joissakin kohtauksissa huomattavasti pitempään. Samoin roolihenkilöiden konkreettiset pyrkimykset kohtauksittain täytyy tarkistaa. Ellen muuta harjoitustapaa, en tule myöskään saamaan mitään konkreettista tutkimustulosta.

Ei niin huonoa, ettei jotain hyvääkin. Olen huomannut pieniä edistymisaskeleita näyttämöharjoituksissa. Enää ei seisota polvet takalukossa keskellä näyttämöä, vaan pyritään paljon aiempaa rohkeammin tuottamaan materiaalia ja varsinkin ottamaan ohjausta vastaan – ollaan selvästi valmiita hyvinkin fyysiseen toimintaan myös sisällä. Itselleni tämä oli hyvin tärkeä jakso. Niin kuin jo aiemmin kohtausharjoitusten tavoitteita määriteltäessä totesin, on I kohtauskierros ratkaisevin, niin näyttelijälle kuin ohjaajalle. Ne ratkaisut ja löydöt joita I kierroksella teet, kantavat pääosin loppuun saakka. Silti minulla tulee olla rohkeutta pitää asioita myös auki ja muutoksen alla, jotta näytelmästä tulee työryhmänsä ja prosessin näköinen. Tai paremminkin, jotta se olisi prosessi.

I kohtauskierros jatkui 2.helmikuuta. Kovien pakkasten ja sairastelujen takia harjoiteltiin enemmän sisällä kuin aiemmin esim. viikko 6 kokonaan. Yhtenä syynä oli myös harjoitusaikataulusta jälkeen jääminen. Halusin ottaa aikataulun kiinni. Haettiin yhä tarkemmin roolihenkilöiden pyrkimyksiä kohtauksittain. Lisäksi keskityin enemmän kohtauksissa olevien harjoitteluun, jolloin ne, jotka eivät olleet kohtauksessa, toivat aamulla minulle sen päivän harjoitus- ja työskentelysuunnitelman. Pyysin pyrkimykset myös kirjallisena seuraavan päivän harjoituksiin.

Työpäiväkirja 3. päivän ajalta kertonee parhaiten tämän harjoitusjakson tuloksista:

2.2.2005

Flunssa. Kipeänä oppilaistakin kolmannes. Ei käyty ulkona. Paitsi Elliriina, joka kävi lähirinteessä harjoittelemassa monologiaan. Tuntui hienolta kun hän lähti yksin ulos, koska hän pelkää yksin metsässä olemista. Parhaat kohtausharkat tähän mennessä. Laji alkaa löytyä. Se on jotain tragikoomista – Kaurismäestä slapstickiin, aivan absurdia ja viiltävän ajankohtaista. Scifiä – siitä mä en kyllä mitään ymmärrä. Minä yritän ohjata. Nähdä välillä tarkemmin, välillä demonstroiden. Huomaan olevani malttamaton. Täytyy jättää tilaa laajeta Tein kyselyn koskien kohtausharjoittelua. Halusin nähdä olivatko oppilaat oikeasti ymmärtäneet mistä vaelluksessa on kyse. Ilokseni huomasin, että pääsääntöisesti kaikki ovat oivaltaneet asian. Jasulta kysymättä. Huomenna mäkeen.

4.2.2005

Aloitettiin ulkona. Toisen näytöksen eka kohtaaminen ensin tasaisella lukien, lämmitellen. Sitten sama lehtikuusikossa, oksia väistellen ja toisia oksien lomitse auttaen. Tämän jälkeen menttiin kumpareelle ja työstettiin samaa kohtausta maastoa hyödyntäen. Selvästi kumpare ylä- ja alamäkiin, pensaikkoineen, mäenlaskuineen yms. tuottaa enemmän spontaania matskua ja oppilaiden on helpompi käyttää maastoa hyväkseen. Pehmeä lumi innostaa myös pyörimiseen ja kontaktin ottamiseen ja näin innostaa suurempaan kontaktiin ja läsnäoloon.

Selvästi on havaittavissa oppilaiden suurempi valmius käyttää maastoa hyväkseen. Samoin tekstin lihastuminen on suurempaa. Ääni on kiinni kehossa ja teksti alisteinen toiminnolle. Tämä onnistuu valtaosalta suurimman osan aikaa. Esim. äiti ja isä petranneet kaiken aikaa. Näyttämölle siirrossa on edelleen ongelmia. Joitakin juttuja siirtyy jo, mutta valtaosa löydöistä jää unholaan. Ajattelin, että oppilaiden tulisi valmistaa kohtaukseen maastonkäyttösuunnitelma etukäteen, jota sitten pyrkii harjoittellessa noudattamaan. Ensi viikolla tai sitten seuraavana maanantaina tulee vaeltaa Kalliojärven polku tekstin kanssa.

7.2.2005

Tuotantopalaveri. Palaverin aluksi katottiin eka näytöksestä kohtaukset 9 – 16. Kamalaa! Niinhän se on aina eka kerralla, mutta silti. Pyrkimykset tipotiessään, samoin maastossa harjoittelusta ei näkynyt muuta kuin epämääräinen vaellus pitkin näyttämöä ja puolisuuret epäselvät, irralliset eleet! Oma vika. Olen puhunut konkreettisista pyrkimyksistä ja heidän omasta vastuustaan niiden määrittämiseksi, mutta en ole tehnyt elettäkään että olisin itse johdonmukaisesti ja tyhjentävästi käynyt ne läpi ennen harjoitusta. Suurelta osin tähän on syynä epävarmuus teemasta jota haluan käsitellä. Liian paljon olen elänyt kädestä suuhun ja pyrkinyt rakentamaan kohtauksen kulkua, ilman läpikattavaa ajatusta miksi.

Nuo seitsemännen päivän merkinnät näyttävät selvästi oman kykenemättömyyteni ohjaajana. Pyydän asioita, mutta en tarkasta ja ota niitä huomioon. Läpikattavan teeman puuttuminen tai sen läpivieminen kaikkeen tekemiseen on puutteellinen, jolloin se aiheuttaa tämän kaltaisia ongelmia. Maastonkäyttösuunnitelma oli hyvä idea, mutta sekin jäi toteuttamatta. Kaikesta huolimatta tein 16.2. toisen kyselyn koskien kohtausharjoittelua.

4.5.3 Kohtausharjoitukset maastossa ja salissa 2.2.–15.2. 2005. Kysely 5.(Liite 6)

1. Mitä uutta olet löytänyt maastoharjoituksista verrattuna aiempaan kyselyyn?

Kysymykset 2, 3 ja 4 ovat sen verran yksiselitteisiä, että teemoitan vain kysymyksen 1 vastaukset.

Läsnäolo ja kontakti

- *Olen ehkä vähän enemmän tajunnut, mistä ottaa siinä kiinni. Ottaa impulsseja toisesta, vastaanäyttelijästä ja maastosta. Tänäpäni tuli myös olo että eihän mun tarttekaan esittää mitään, vaan saan vain toimia luonnossa ja sen vastaanäyttelijän kanssa.*
- *”Kanin syntymä” - kohtausta harjoitellessa tajusin mitä maastoharjoittelu tekee koko ryhmälle. Aiemmin olen vain keskittynyt enemmän omaan ja muutaman muun kohtauksessa olleen työhön. Ko. harjoitus vapautti ja loi ryhmään energiaa!*

Maaston hyväksikäyttö

- *Olen oppinut käyttämään maastoa enemmän ja vapaammin. On myös kehitteillä ajatuksen poikanen siitä, miten maaston tuoma vastus / tuki voi olla läsnä lavalla, ilman, että lavalla on rinteet ja vaellus päällä.*
- *Nyt olen ainakin ilokseni huomannut sen, että maastoa uskallan käyttää enemmän hyödyksi, jotenkin vapaammin ja rohkeammin.*
- *Olen saanut ilmaisun paljon enemmän kehosta lähteväksi. Olen rohkeampi kokeilemaan eri maastoja.*
- *Ehkä nyt osaa paremmin hakea maastosta sellaisia kohtia, jossa löytää paremman vastuksen.*
- *Olen oppinut saamaan maastossa äänen paremmin kiinni kehoon ettei sitä tarvitse puristaa väkisin, samoin liikkeet. Se että väkisin puristaa ei näytä hyvältä.*

Oivallus yhteneväisyydestä roolin maailmaan

- *Minä en tahtonut sanoa sitä repliikkiä alamäessä, koska alamäessä kaikki on niin helpon tuntuista sanoa, eikä se repliikki ole. Minä en tahtonut mennä niiden muitten luokse alas... mutta laavulla minä hoksasin, että juuri niin se!! Juuri sitä se kohtaaminen minulle tai siis Ellulle tarkoittaa.*

Muistan tuon tilanteen. Yritin pakottaa Ellun roolin näyttelijän alas kiveltä, jota pitkin me muut olimme laskeneet mäkeä. Luulin hänen niskoittelevan ja suutuin ja jätin hänet sinne ja jatkoin kävellen laavupaikalle. En siis ohjaajana ollut tilanteen tasalla. Hienoa, että näyttelijä tajusi ja käytti tilanteen hyväkseen ja halusi pitää oivalluksen itsellään, eikä purkaa sitä siinä ohjaajan kanssa vaan vasta tässä kyselyssä. Se on sitä omatoimista roolityöskentelyä ja niitä omia salaisuuksia joita näyttelijällä tulee olla, jotta hänen työstään tulee omannäköistä ja kiinnostavaa.

2. Viikko 6 harjoiteltiin(II näytös) pääasiassa sisällä. Millaisena koit sen verrattuna aiempaan harjoitustapaan (ensin ulkona ja sitten sisällä tai toisinpäin)?

- *Parempi, aidompi. Pysty menee enempi kohtauksia yksityiskohtaisemmin*
- *Oma tuottaminen, roolin löytäminen on varsinkin tuntunut vaikealta pelkästään sisällä harjoitellen. Ehdottomasti kannatan ulos menoa tai sitten sisällä pitäisi saada revitellä ihan täysiä myös.*
- *Se teki kyllä toisaalta aika hyvää, kun oli ollut aika kipeä olo jo pitemmän aikaa; tuntui että sisällä olo antoi aikaa. Tosin sisätilat nostavat kynnystä kokeilla / löytää uutta.*
- *Onhan se vähän jotenkin sen tuntuista, että lähtee kylmiltään harjoittelemaan, ei ole sellaista, tavallaan ”lämmittelykierrosta” tehty*
- *Minusta on vaikeampaa tehdä sisällä. Ihan kuin pistettäisiin purkkiin tai jotain. Ja minusta tuntuu aina siltä, että sisällä pitää olla hillitysti ja paikallaan ja erilailla tosissaan kuin ulkona, ja se hämmennyttää.*
- *Sen kyllä huomasi, että vireystaso laski kun ei oltu niin paljon ulkona.*
- *Tuntui ihan hyvältä vaihtelulta*
- *Jotain ulkoa saa paremmin virikkeitä ja ehkä jotain tuotua sisälle.*
- *Ulkona olon jälkeen oli helpompi heittäytyä rooliin, kun paineet oli purettu jo ulkoiluun*

3. Kumpi toimii mielestäsi paremmin? Ensin ulkona ja sitten sisällä vai toisinpäin? (ajatellen I harj. kierrosta)

- *sisällä, ulkona, sisällä ja saman päivän aikana*
- *se plussa ensin sisällä harjoittelemisessa on, että sitten ulkona tietää jo mitä hakea*
- *seitsemän vastaajaa sanoi, että ensin ulkona ja sitten sisällä*

4. Mainitse ne konkreettiset siirrot / löydöt, jotka olet pystynyt hyödyntämään/ siirtämään ulkoa sisälle?(kohta, tekstin kohta, teko – vastaavuus, mahd. tarkasti)

- *Olen löytänyt tosi vähän, jos ollenkaan.*
- *Äänen käyttö. Monesti se putkahtaa vielä kurkkuun, mutta kovasti yritän siirtää sen tuonne ”peräsuoleen”. Se kohta: ”Ihanaa, nyt sataa!...”, on sieltä jäällä pomppimisesta, myöskin monologin loppu on sieltä.*
- *Eniten ulkoa on tullut kohtauksessa, jossa Kani kertoo metroihin asetetuista kaiuttimista (liikkeet, patjan kurottelu, kaatuminen, pysähtyminen) + äänet, Tinon huudon matkiminen, ”jaetaan potti”+ kohtauksessa pärjääminen ja eteneminen (vähän ku ulkona kurotteli oksia)*
- *Miten saada tuotua lavalle se, että joku on vetänyt sua ja samalla olen sanonut jonkun replan? Se tunne, mielikuva pitäisi säilyttää ja mua voisi ehkä helpottaa kun ihan konkreettisesti tekisin sitä mitä ulkonakin. No totahan on koko ajan puhuttukin, mutta läpimenossa + noissa kohtauksissa ei mussa ole sitä vielä näkynyt.*
- *Poliisi, tulo. Harjoittelin kotona (kotiläksynä) ”Poliisista päivää” – kohtausta...Liukastuin ja tuli sellainen olo, että näin voisi poliisi sanoa.*
- *Kohtauksessa I/10, kun äiti menee Jannen ja Pepin tappelun väliin ja sanoo: ”Isä tee jotain”, niin alamäessä kun koetin olla kaatumatta tuli sopiva äänenpaino replikkiin: ”Minä en voi hyvin.” Siitä patjalle kaatuminen on suoraan siirretty maastosta sisälle.*
- *Ehkä jotain Pepi – Janne kohtauksessa... Pepiä pakeneminen tms. Mut aika vaikea sanoa.*
- *Paini Jasun kanssa. Juhlissa olevaa tunnelmaa. Miksi sen nimi on Kani Kani – innostus ja varmaan sitten tuo tämänpäiväinen (katso sivu 26 - Oivallus yhteneväsyydestä roolin maailmaan)*

Oppilaat ovat alkaneet itse pohtia metodia ja ulkona löydetyn näyttelijäilmaisun siirtoa ulkoa sisälle. Jokaisella oli joku kohta jonka oli saanut siirrettyä ja joku päättelee, että pitäisikö fyysinen toiminta siirtää sellaisenaan näyttämölle. Koen, että tämä on selkeä merkki metodin oivaltamisesta ja hyväksymisestä. Aletaan itse ottaa vastuuta omasta työstä ja tuottaa materiaalia. Samoin vastauksista nousee voimakas läsnäolon ja yhdessä tekemisen henki. Se on erittäin hieno asia ja varmasti siihen on vaikuttanut se, että tässä jaksossa olemme tehneet paljon ryhmäkohtauksia, sekä yhteisiä vaelluksia (mm. Kalliojärvelle). Samoin takana on nelisen viikkoa harjoituksia, joissa pääasiallisesti olet tekemisissä vain vastaanäyttelijän ja luonnon kanssa. On pakko ottaa kontaktia. Hienoa, että tuo oivallus uuden löytämisestä liittyy valtaosin kontaktiin vastaanäyttelijän ja luonnon kanssa!

4.5.4 Suuri löytö

Kyselyn jälkeen jatkoimme harjoituksia entiseen tapaan. Kovien pakkasten takia harjoittelimme paljon sisällä. Yhtenä syynä oli myös se, että näytelmä tuli saattaa esityskuntoon. Ohjaus vei yhä enemmän aikaani ja energiaani. Oli pitkiä aikoja, jolloin en jaksanut raapustaa sanaakaan harjoituspäiväkirjaan. Näytelmä tuntui aina vaan vaikeammalta, mitä enemmän se tuli tutuksi. Tuntui etten saa mistään kiinni ja se mikä oli jo löytynytkin katosi katsottaessa uudestaan. Työpäiväkirja tuolta ajanjaksolta:

23.2.2005

Täällä taas. Olen ollut aika poikki. Stadian reissu ja ohjaus ovat painaneet päälle, etten työpäiväkirjaankaan ole paljon ehtinyt kirjoitella. Äsken mietin, ettei ole tullut varsinaisia löytöjä suhteessa vaellusmetodiin, koska ollaan oltu paljon sisällä.

Koko estetiikkahan alkaa vyöryä sieltä vaellukselta: potkurin käyttö, isän hiihto, Jannan veto vannassa, Ellin oksa jne. Niinhän sen pitääkin mennä. Just seminaarissa pohdin, että täytyy varmaankin tuoda se liike samanlaisena saliin ja sitten etsiä sille toiminnallinen vastine näyttämön totuudessa, niin nythän se alkaa tulla. Näytelmän isä nappasi eilen, saatuaan potkut, sauvat käteen ja sukset jalkaan ja alkoi hiihtää etunäyttämölle. Laitoin sen jatkamaan hiihtoa apaattisena ja pitämään välillä taukoja. Hieno löytö. Isä hiihtää koska liikunta vie ajatukset pois työstä. Teema, teema, teema. Eriarvoisuus. Uhrautuminen alkaa nousta päivä päivältä tärkeämmäksi. En osaa vielä nimetä mitä vastaan tässä ollaan ja tarkkaan minkä puolesta mutta vääjäämättä se tarkentuu. Täytyy opetella tuota verbeillä ohjaamista. Enemmän ja enemmän.

Oli hieno hetki tajuta tuon ulkoa tulevan estetiikan voima ja yhteneväisyys niihin kohtausharjoituksiin ja pyrkimykseen saada siirrettyä maastossa löydettyä näyttelijäilmaisua näyttämölle. Sehän siirtyy kokonaisina tapahtumina ja tekoina. Jo tammikuun puolivälissä olimme päättäneet, että Kanien perhe asuu vinttikomerossa, jossa on kaikenlaista muuta kuin käytännöllistä rekvisiittaa ja valinneet näytelmän teemaksi eriarvoisuus ja roska, paska, kierrätys. Näyttämö oli tavallaan täynnä ulkoa tulevaa rekvisiittaa: potkuri, useita pareja suksia, sauvoja, autonrenkaita, lehtinippuja yms. Sellaista materiaalia mitä vinttikomerossa nyt säilytetään. Niitä ei vain ollut uskallettu käyttää niiden alkuperäisessä tarkoituksessa tai tarpeeksi kohtuuttomasti

ylipäänsä. Vasta tuo isän suuttuneena tekemä hiihto, olin nimittäin karjuen pyytänyt tekemään jotakin kohtuutonta, aivan kuin repäisi verhon tekemisen yltä ja antoi itselleni uskoa siihen että tämä voi onnistua. Samoin tuo teko tavallaan avasi sen näyttämöllisen estetiikan mahdolliseksi, jota alitajuisesti tavoiteltiin. Tuntui hyvältä lähteä hiihtolomalle ja antaa ajatusten vähän selkiintyä. Loman jälkeisenä maanantaina lähtisimme talvileirille Kolin maastoihin, jossa oli vielä tarkoitus tiivistää ensemble henkeä ja paneutua erityisesti vielä levällään oleviin ryhmäkohtauksiin.

Talvileirin jälkeen tein viimeisen kyselyn oppilaille. Kaksi ensimmäistä kysymystä liittyvät itse leiriin ja sen aikana löydettyihin asioihin. Loput kysymykset liittyvät laajemmin vaellusmetodiin ja luontoelämyksiin. Analysoin oppilaiden vastauksia kysymysten välissä.

4.5.5 Talvileiri Kolilla 15.–17.3.2005. Kysely 6.

1. Mitä uutta löysit rooliisi tällä vaelluksella?

- *Monologiin löysin paljon uutta, samoin ääni tulee paljon matalammalta. Sillä tamppaamisella löyty jotenkin sellainen tosi vahva päättäväsyyden tunne.*
- *Ailahtelevuutta, jopa siinä määrin, että se alkaa nousta omaankin toimintaan. Nyt alkaa olla siinä pisteessä ettei vuorosanoja enää tarvitse ihan kamalasti miettiä, ne alkaa putoilla...*
- *En ollut kyseisellä retkellä. Tein omaa työtä kotini lähimaastossa. Huomasin pystyväni keskittymään paremmin itse harjoitukseen, kun maasto oli täysin tuttu.*
- *Ehkä siihen lauluun tuli lisää raikkautta.*
- *Ei löytynyt juuri muuta kuin jotain tajua monologiin. Se olikin meikäläisen suurin erävoitto koko vaelluksella.*
- *Olin tuolloin vielä jotenkin lukossa, mutta kohtaan, jossa järjestän joukkoja löysin oikean tuntuista kiukkoa.*
- *En kauheasti uutta. Epätoivon. Yhtä epätoivoisesti kun mä koitin rämpiä muiden mukana pusikossa, niin melko yhtä epätoivoselta tuntuu se Kanin elämä, aina välillä, ku ei se oikein ossaa.*

Mielenkiintoista on havaita miten ihminen määrittelee alitajuisesti sen problematiikan, jonka kanssa painimme koko produktion kanssa. Tajuta jotain yhtenevää roolihenkilön ja oman toimintansa kanssa on olennaista näyttelijäntyön kannalta. Minun tehtäväni on nähdä nämä yhteneväisyydet ja rohkaista oppilaita tunnistamaan ja hakemaan nämä

hetket. Näyttelijän elämä harjoituksissa on yhtä kuin roolihenkilön elämä ja yhteys epätoivoiseen näyttelijän rämpimiseen ja roolin rämpimisen välillä on hieno oivallus ja voimavara. Juuri sitä on näyttelijäntyö. Elämistä ja läsnäoloa siinä hetkessä ja juuri sen mittaisena kuin on.

2. Toiko hiihto Herajärvellä jotain uutta näyttelijäilmaisuuksi? Vertaa esim. lumikenkäilyyn.

- *Siinäkin tuli sellainen päättäväisyys. Hiihtoa osasin jotenkin käyttää hyödyksi Mun ja Mallun kohtauksessa. Tunnetilat - rytmi.*
- *Tahti / rytmi oli selkeämpi ja tuli ihan uudenlaista tahtoa tekemiseen. Määrätietoisuutta, sitkeyttä.*
- *Lumikengillä pääsee paremmin sisälle roolihenkilöön. Hiihdossa en onnistunut saamaan samanlaista virettä päälle.*
- *Olin niin väsynyt silloin. Halusin vaan päästä eteenpäin. Sitä se toi. Kanilla syntyi isän kanssa keskustellessa hirmu ikävä äitiä ja turvaa.*
- *Se toi hetkellisesti rytmiä. Oikeastaan hiihtäminen oli parempi keino kuin kenkäily. Oikeastaan aikamoista sähellystä. Hiihtäminen oli paljon rennompaa ja rauhallisempaa.*
- *Oli kiva kun sai hiihtää niitä sloganeja (vrt. Kanien vallankumous). Hiihto auttoi musta paljon saamaan sellasta voimaa ilmaisuun. Esim: Mä menen äitiä karkuun, joka vedolla esim. ” Älä kysy multa mitään.” Tykkäsin hiihdosta.*

Minä halusin kartoittaa, löysivätkö oppilaat hiihdosta jotain uutta roolitöihinsä? Tähän asti olemme harjoitelleet lumikengillä. Nähtävästi hiihtovaellus oli ollut liian lyhyt, jotta siitä olisi tullut konkreettisia tuloksia. Sitkeys ja vieraus olivat niitä tunteita, joita hiihto tarjosi. Joku piti hiihtoa parempana kuin lumikenkäilyä, joka oli hänen mielestään aikamoista sähellystä. Hiihto tasaisena fyysisenä rasituksena toi voimaa ilmaisuun ja rytmitti tekstiä tasaisuudellaan.

3. Kirjoita ranskalaisin viivoin väh. 5 asiaa mitä menetelmiä / konkreettisia asioita teatterivaellus tarjoaa näyttelijälle ja näyttelijäntyölle?

Jaan vastaukset seuraavien otsakkeiden alle. Osa niistä on ennestään tuttuja, osaa käytän ensimmäistä kertaa.

Puheen kiinnittyminen kehoon

- *äänen käyttöön, ääni isommaksi, ” vahvemmaksi”, fysiikkaan kiinni*
- *sanomiset fysiikkaan kiinni*
- *puheen fysiikkaan painuminen/ äänen käyttö*
- *ääni menee kiinni kehoon*
- *saa rytmitettyä hyvin sanomisiaan*

Ilmaisun vapaus ja heittäytyminen

- *rohkeutta ja mahdollisuuksia tehdä isosti*
- *vapautta kokeiluun / rajattomuutta / uskallusta*
- *ulkona on helpompi heittäytyä tilanteisiin*
- *siellä on hyvä harjoitella isoa ilmaisua*
- *omistautumista, se tulee luonnostaan*
- *vapautta*
- *uskallusta tehdä isosti*
- *löytyy monipuolisia tilanteita*
- *ajatuksen juoksu lähtee paremmin lentoon*
- *kehon käyttöä ja löytämistä helpottaa*
- *tekstiin löytyy ihan erilaisia tapoja sanoa, jos vaikka kaatuu*
- *joitain alitajuisia ajatuksia, jotka putkahtavat joskus esiin*
- *luonnollisuutta*
- *upeat ja laajat maisemat vaikuttavat siihen, että voi ihan vapautuneesti sanoa*

Fyysinen vastus

- *fyysinen vastus todella hyvä.*
- *aidot tunteet, siis nehen alkaa tulemaan pakostakin, liittyy oikeestaan fyysiseen vastukseen*
- *fyysistä vastusta jota voi hyödyntää*
- *löytää paremmin vastuksen*
- *tuo vastusta, niin että teksti vain tulee ilman ajattelua miten sen sanoisi*
- *ei tarvitse ajatella näyttelemistä, rämpii ja puhuu vain*
- *fyysistä rasitusta*
- *hyvä kunto*
- *kuntoa*

Tekstin muistaminen / repliikkien oppiminen

- *tekstin oppiminen*
- *repliikit jää päähän paremmin*

Läsnäolo ja kontakti

- yhteistyö tiivistyy
- ryhmähenkeä

4. Arvioi asteikolla 0....5, millaisina olet kokenut elämykset /luontokokemukset /näillä vaelluksilla. Kerro esimerkki.

- *5. Elämykset, noh se on ollut elämys kun alkanut toimimaan tuo vaellukseen yhdistetty näyttelemisen. Olen kokenut maastossa olemisen itselleni hyödylliseksi ja kivaa se on ollut. Mulle se on antanut ainakin paljon jonkinlaista rohkeutta.*
- *4. Häikäisevintä on yleensä kiivetä vaaran huipulle ja sitten silmien eteen avautuu maailma.*
- *2 – 4. Riippuen päivästä ja retkestä. Välillä siis muutamat reissut koin todella ahdistavina mutta esim. 1. Kolin vaellus ja Mulon rinteessä tehdyt harjoitteet antoivat paljon ja lisäsivät positiivista ajattelua ko. asiaa kohtaan.*
- *4. Syksyn vaelluksella oli jyrkkää ylämäkeä. Sen päälle kun pääsi niin ei ajatellu maallisia murheita. Vaellusten elämykset on olleet mahtavia.*
- *3 – 4. Luonto on ihan nätti, jos muistaa katsoa. Säikähdin viimeksi niin, että pyysin puulta anteeksi. Ihanaa kun luonto ei anna kritiikkiä. Pimeä ei pelota niin kamalasti enää paitsi jos kuuluu raks.*
- *3,5 – 4,5. Pidän tosi paljon luonnossa / metsässä hengailusta. Ikinä ei ole tuntunut siltä, että porukka olisi ollut jotenki hukassa. Parhaita hetkiä olen viettänyt Kolin huipulla, kun kaikki on avautunut siinä silmien edessä.*
- *3,5. Vaelluksilla mua on vähän pelottanut, että miten mä pärjään. Tuleeko kylmä, mitä jos mun kaikki vaatteet kastuu esim. ihan turhia mietintöjä. Pari ensimmäistä kuukautta olen ollut jotenkin lukossa, joten en luonnostakaan ole saanut ilmaisuuni kovin paljon. Nyt on kuitenkin jo paljon vapaampi olo lavalla. Hienot, avarat maisemat auttoivat ainakin omaan kinkkiseen olotilaan.*

Oma kirjoittamaton tavoitteeni teatterivaellusreissulla on ollut, että jokainen oppilas kokisi vaellukset ja luontokokemukset niin, että hän lähtisi joskus myöhemminkin vapaaehtoisesti vaellukselle. Oppilaiden antamien arvosanojen keskiarvo on 3,85 joten koen onnistuneeni tässä tavoitteessani.

5. Anna arvosana 4...10 ja kritiikkiä koskien reissua ja opetusta / ohjausta.

- *9. Ei ole valittamista reissusta.*
- *8. Joskus en tiedä mitä ollaan hakemassa.*
- *9. reissut on olleet mulle tosi hienoja kokemuksia.*
- *8. On mulla kivaa siellä ollut. En tiedä opinko mä mitään.*

- 9. *Ei mulla mitään valittamista ole.*
- 8. *Oli kyllä ihan kivaa, kaikki toimi, ensi kerralla pystyn ehkä olemaan rennommin.*

Näiden kuuden ihmisen arvosanojen keskiarvoksi tulee 8,5, joka mielestäni on melko hyvä. Itselleni opettajana antaa ajattelemisen aihetta kommentit ”joskus en tiedä mitä ollaan hakemassa ja en tiedä opinko mä mitään”. Minun tulee panostaa ohjeistukseen, varmistaen, että kaikki ovat ymmärtäneet mitä harjoituksessa haetaan.

Kuva 5. Pepi ja Kani kohtausharjoituksessa Kolin talvileirillä (Paula Gröhn 2005)

4.5.6 Viimeiset viikot ennen ensi-iltaa.

Esityksen ensi-ilta lähenee ja harjoitukset keskittyivät yhä tiiviimmin harjoitussalille. Lisäksi parin sairastapauksen ja yhden eroamisen seurauksena työtahti muuttui niin hektiseksi, ettei siinä paljon ehtinyt kyselyjä pitämään ja purkamaan. Lainaus työpäiväkirjasta tuolta ajalta:

24.3.2005

Ville kattomassa III valmistavaa. Eka puoliskolla parempaa, toka ihan sekaisin. Janne puuttui. Liikaa roinaa. Täytyy selkeyttää. Ville puhui estetiikkaan vihkimisestä eli siitä että me näytellään tätä ylpeänä käyttäen tätä rekvisiittaa eikä siinä ole meille mitään kummallista. Tämä on meidän tapa kertoa tämä juttu ja me ollaan siitä ylpeitä. Tarkkuus rekvisiitan

käytössä. Ville kehui puheilmaisun selkeyttä ja arveli sen kuulauden johtuneen ulkoilmaharjoittelusta. Paljon mahdollista.

Niin tuo Ville oli Ville Sandqvist, joka toimi ohjaavana opettajanani Kani Kanin projektissa. On tärkeää, että joku toinen ammatti-ihminen tulee katsomaan tuorein silmin mitä näkyy ja mitä ei ja mihin tulisi kiinnittää huomiota. Myös oppilaiden kannalta on merkittävää, että joku toinen auktoriteetti tulee rohkaisemaan tuossa vaiheessa, kun esitys alkaa valmistua, mutta on vielä täysin levällään. Puheilmaisun selkeys, johon Ville Sandqvist puuttui, on harvinainen havainto näin nuorten tekemässä jutussa ja sen täytyy johtua vaelluksesta, koska varsinaista puheopetusta tai erityistä panostusta siihen ei produktion aikana annettu.

”Ääni on avarampi. Ulkoilmaihminen puhuu ihan eri tavalla. Ääni on koko ajan kiinni kropassa.” (Näytelmäkirjailija Markku Hoikkala kysyttäessä vaelluksen hyötyjä. ks. Liite 1.)

Tuo viimeisten viikkojen ja päivien hektisyys ja taika on mielenkiintoista. Taika sinällään, että usein kaaokselta näyttävästä tilanteesta kokoontuu toimiva esitys. Koen, että viimeisen 2 viikon aikana punnitaan ohjaajan kyvyt. Täytyy tehdä selkeitä valintoja. Tulee hyväksyä ja varsinkin hylätä. Demokratia loppuu. Esitys laitetaan muotoonsa. Prosessin aikaiset hakemiset näyttävät kestävyytensä kohdatessaan läpimenojen toiston. Itselleni tärkeän työpäiväkirjan pitämisen lopetin kokonaan 28.3. En enää jaksanut. Kaikki energia meni harjoituksiin. Tuo viimeinen muistiinpano kertoo jo lopullisten ohjausratkaisujen synnystä:

28.3.2005

Pääsiäinen. Tekstin lyhennystä köyhyyden teeman ympärille. Häät taittunevat äidin mielikuvan ympärille. Täytyy osittain palata entiseen, näyttäen häitä vain Ellun tahtomiseen saakka. Häämarssina Sibelius, Karelia Suite jota käytän läpi koko biisin. Äiti on keskushenkilö, jonka kautta tapahtumia tulee katsottavan. Tölkit tulee vaihtaa leiväksi ja vedeksi. Brysseli vaihtukoon Helsingiksi ja laajemminkin ajatellen tapahtumapaikat pitää tulla paikallisiksi. Täytyy tehdä kysely Kolin reissusta.

4.6 Kotiesitykset

Esityksen ensi-illan piti olla alun perin ke 6.4., mutta sairastapauksen vuoksi ensi-ilta siirtyi viikolla. Jannen rooliin tuli paikkaajaksi Väkivahvalainen, Jukka. Hän oli teatterilinjalla vuonna 2000–2001 ja on Teatteri Väkivahvan perustajajäseniä. Ensi-ilta oli keskiviikkona 13.4. Joensuun keskustassa sijaitsevassa autohallissa, jonka vuokrasimme esityspaikaksi kuukauden ajaksi. Näin ollen Kanien perhe laskeutui vinttikomerosta autohalliin, joka sopi rasvamonttuineen ja öljysäiliöineen hyvin näytelmän teemaan. Samoin rekvisiitta sopi autohallissa olevaksi rekvisiitaksi. Esiintymispaikka etsittiin Joensuun keskustasta saadaksemme tarpeeksi yleisöä esityksiin, jotta opiskelijat saisivat oppia esiintymisestä suuren yleisön edessä. Samoin Salmisen saliin joutui rakentamaan katsomon ja puffetin sekä pukutilat. Näin nämäkin teatterin tekemisen osa-alueet tulivat opituksi. Samassa rakennuksessa oleva kirpputori sopi hyvin näytelmän teemaan eriarvoisuus ja roska, paska, kierrätys. Saimme kirpputorilta myös lainaksi vanhoja sohvia, joista teimme vip-katsomon näyttämön eteen. Vip-katsomo oli tietysti myös myynnissä esityksen jälkeen. Kani Kani sai 10 esitystä Salmisen salissa lähestulkoon täysille saleille. Liitän oheen arvostelut (Liite 8).

Kuva 6. Salmisen autohalli sopi hyvin teemaan ”roska, paska ja kierrätys”(Gröhn 2005)

4.6.1 Kiertuetoiminta

Olemme harjoittaneet teatterilinjalla kiertuetoimintaa jo aiempina vuosina, kiertäen lähiseutujen kouluja. Yhtenä motiivina kiertuetoiminnalle on ollut näyttelijäntyön koulutuksemme tunnettavuuden lisääminen. Kiertäminen on myös pedagogisesti perusteltua. Koska koulussamme ei ole erikseen teatteritekniikkaan erikoistunutta koulutusta, saavat oppilaat roudata, rakentaa valaistusta ja äänentoistoa, pystyttää lavastusta ja koota tarpeistoja. Vuoden aikana opittuja erityistaitoja päästään kiertueilla harjoittelemaan käytännössä. Sellainen vääränlainen turvallisuus ja rutinoituminen katoaa, kun jokainen tila on erilainen ja jokaisen yleisön joutuu valloittamaan puolelleen aina uudestaan ja uudestaan. Viimeistään kiertueilla ryhmästä muodostuu ensemble.

Kani Kani lähti kiertueelle vapun esityksen jälkeen. Kiertueversio harjoiteltiin tiistaina ja keskiviikkona 3. ja 4.5. Harjoituksissa laitoin näytelmän uudelleen paikoilleen, rauhoitin pahimmat ryminät ja kävimme esityksen tarkistaen läpi kohtausta kohtaukselta. Keskiviikkona 3.5. meillä oli kiertueversion ensi-ilta Niittylahden opistolla. Yleisöä oli paikalla parisenkymmentä. Sopivasti ajatellen nopeaa paikkausta, joka täytyi tehdä yhden esiintyjän jouduttua kertausharjoituksiin.

Sunnuntaina 8.5. klo 18 aloitettiin kiertuekamojen pakkaus Opistolla. Meillä oli kaksi kuomullista peräkärriä ja kaksi henkilöbussia. Tavarat mahtuivat juuri ja juuri. Valaisimet tulivat suuremman auton takatilaan. Maanantaiaamuna lähdimme klo 5 kohti Tervoa, jonne saavuimme klo 8.30. Esitystilana oli Manttu, entinen seurojentalo, jossa oli korokkeella oleva näyttämö ja salissa n. 120 paikkaa. Laitoimme esityksen pystyyn. Esitys meni hyvin. Alku oli selvästi rauhoittunut ja esitys alkoi kohota pikku hiljaa, kuten sen on tarkoituskin. Vielä se ei kuitenkaan ollut aivan kohdillaan. Keikan jälkeen purku ja kohti Vesantoa, jossa yövyimme.

Vesannon lukiolla oli kaksi esitystä. Ensin oli päiväesitys lukion oppilaille ja sitten illalla vapaalle yleisölle. Yksi oppilaistamme oli kotoisin Vesannolta, joten iltaesitykseenkin tuli porukkaa satakunta henkeä. Vesannon esitykset olivat suuressa liikuntahallissa, joka voitiin väliseinillä jakaa kolmeen osaan. Laitoimme kaikua syövät kangasmatot lattialle ja lavasteiden taakse mustat taustakankaat varastosta löytyneen jalkapallomaalin päälle.

Rakensimme esityksen valmiiksi. Valot loivat varjonsa katon teräspalkkeihin, tehden ne eläviksi. Teatterin lumous syntyi tuohon jättihallin permannolle - Kanien perheen rajattu koti keskellä suurta maailmaa - Vesannon keikat olivat kiertueen parhaimmat, vaikka alkuun tila tuntui mahdottomalta. Ehkä vaikea tila, yhden oppilaan kotikoulu ja esitysten määrä vaikuttivat siihen, että esitys löysi rytmensä. Se oli ihana tunne. Pidin esitysten jälkeen palautteen, jossa kävimme läpi kyseiset esitykset ja tuntemukset.

Vesannolta menimme Keiteleelle ja sieltä kotiin. Seuraavalla viikolla oli itselleni kiertueen tärkein esitys Stadiassa ke 18.5. klo 18 monikamerastudiossa. Tila oli erinomainen ja esitys onnistui. Saimme salin täyteen (n. 80 henkeä) ja väliajalla myytyä oheistuotteistamme sukulaisille ja ystäville. Keikan jälkeen matkasimme Perniöön meidän mökille, jossa yövyimme. Salon Teatterissa esiinnyimme 19.5. klo 19. Viimeinen esitys oli Kuusankosken pe. 20.5. klo 21 Lasten Teatteritapahtumassa, jonka off-sarjassa olemme vuosittain esiintyneet vaihtoehtoisena ohjelmana nuorille ja aikuisille. Esitimme Kani Kanin ulkonäyttämöllä vilttien alle kietoutuneelle yleisölle. Esityksen jälkeen pakkasimme tavarat ja lähdimme ajamaan kotiin Pohjois-Karjalan Opistolle.

Seuraavana iltapäivänä aloitimme kiertuekamojen purkamisen ja huollon. Sen huolellinen tekeminen on merkittävä osa opetusta. Koko vuoden palautetilaisuus pidettiin lauantaina ja sunnuntaina. Kävimme jokaisen oppilaan kanssa yhdessä keskustelun siitä, mitä hän koki oppineensa ja saavuttiko hän ne tavoitteet, mitä itselleen oli asettanut. Annoimme yhdessä linjavastaava Tiina Markkasen kanssa palautteen siitä, miten me näimme hänen kehittyneen ja missä vaiheessa hän on suhteessa omatoimiseen näyttelijäntyöhön. Todistukset jaoin sunnuntaina.

5. Johtopäätökset ja yhteenveto

Löysinkö vastauksen tutkielmani pääkysymykseen:” Miten teatterivaelluksella löydetyn näyttelijäilmaisun pystyy siirtämään näyttämölle?”. Kyllä ja ei. Onnistuimme siirtämään ulkona löydetyn näyttelijäilmaisun prosessin aikana yrityksen ja erehdyksen kautta yhä useammin ja paremmin. Esityksestä tuli onnistunut ja siinä näkyi vaelluksen jälki.

Toisaalta taas mitään yleispätevää ohjetta, että toimi näin, niin ulkona löydettyt asiat siirtyvät vaivatta näyttämölle, ei löytynyt. Moni kohtaaminen syntyi vasta näyttämöharjoituksissa, eikä niiden syntymisellä välttämättä ollut mitään yhteyttä vaelluksella löydettyyn ilmaisuun. En tosin ohjatessani edes ajatellut, mistä tai minkä harjoituksen tuloksena mikäkin tilanne syntyi. Toki jo alun perinkin oletin, että viimeiset pari viikkoa harjoitellaan pelkästään sisällä, jotta saadaan juttu kasaan.

Siirrossa onnistuttiin silloin, kun toiminta tai tapahtuma siirtyi ulkoa sellaisenaan, samankaltaisina tekoina sisälle; tai näyttämöllä käytettiin samankaltaista liikettä ja esineistöä kuin maastossa. Kohtauksessa, johon isä tulee töistä potkut saaneena, hän tekee pöydän kannesta sukset ja hiihtää sisällä. Ele oli riittävän suuri ja kohtuuton menetyksen kokeneelle perheenpäälle. Tapa näytellä isän tunnetila määritteli esityksen estetiikkaa ja tyyliä (Ks. 4.5.4 Suuri löytö s.41). Päiväkirja harjoitusten alkuviikoilta:

7.2.2005

Kohtausten jälkeen yleistä keskustelua teemasta, graafisesta ilmeestä, markkinoinnista, puvustuksesta yms. Yleiseksi estetiikaksi kaikilla osaluilla nousi roska, paska, kierrätys – teemana eriarvoisuus. Jakauduttiin eri tuotantoryhmiin. Lavastusryhmässä nousi lopulta idea kanikopista – siten, että Kanien perhe asuu kerrostalon vintillä kanaverkkovarastossa ja tarpeisto, huonekalut yms. ovat siellä ullakkovarastossa olevaa kamaa – autonrenkaita, vanhoja risoja radioita vanhoja lehtiä, mattorullia, suksia, monoja, jääkiekkopeli yms. Ympäröivä yhteiskunta näyttäytyy kaniverkon takaa esim. turkkeina, tauluina, kaikkena tavoiteltavana. Esim. perheen katsoma televisio on naapurikopissa ja se täytyy käynnistää kepillä ja sen takaa voi nousta pääministeri joka tulee römisyttämään verkkoa vasten. Hieno idea! – Tästä biisi voi aueta.

Koko esineistö oli tuotu ulkoa. Pöytänä olivat sukset, tuolina potkuri, auton renkaat pöydänjalkoina ja vanna lepotuolina. Esineistöä, jolla rikottiin naturalismi kohtauksessa. Se, että Kanien perhe asui vinttikomerossa ja oli varaton, oli eettinen ja esteettinen valinta. Isän jääminen työttömäksi oli perheelle totaalinen katastrofi. Se antoi oikeutuksen ja luvan lasten terrorismille, myös vanhempien silmissä. Eriarvoisuus - näytelmän teema - nousi esiin. Kohtuuttomuutta ja kärjistämistä auttoi vaellusmetodilla harjoittaminen.

Teatterivaellus osoittautui hyväksi lähestymistavaksi näyttelijäntyöhön. Se synnytti helposti tietyn pohjavireen ja pulssin niin harjoituksiin kuin esityksiin. Emme koskaan lähteneet harjoituksiin kylmiltään. Kiihkeä pohjavire, jota Kani Kani näytelmä vaatii, syntyi helposti.

Tulee näytellä luonnonvoimien kanssa. Maasto pakottaa näyttelijän läsnäoloon. Tulee mahdollisimman vähän pumppausta, mahdollisimman vähän ohjaajan tahdon näköistä. Näyttelijän pitää saada tehdä omat löytönsä. (Ohjaaja Otso Kauton haastattelu ks. Liite 1.)

Yhtenä tavoitteenani oli oppia lisää vaelluksen ohjeistamisesta. Tulini selkeämmin kuin aiemmin kertoneeksi mihin pyritään ja miten. Symboliikka ja metaforat vähenivät ja tilalle tulivat konkreettiset ohjeet siitä mitä haetaan. Enemmän kuin vaelluksen ohjeistamisen oppimista, tuotti projekti itselleni ohjaamisen oppia. Mielikuvat, joita pyrin näyttelijöille syöttämään, suurenivat ja selkenivät. Aloin nähdä selvemmin yhteyksiä teemaan ja roolihenkilöiden pyrkimyksiin ja vastuksiin näyttelijöiden liikkeessä, tekemisessä ja luonnon esteissä. Päiväkirjamuistiinpano kertoo yhden tällaisen oivaltamisen. Kohtausharjoituksessa, jossa perheen äiti tulee kaupasta ja kyselee lapsilta päivän kuulumisia ostoskassin purkamisen ja ruoanlaiton yhteydessä:

16.2.2005

Olihan vääntö. Eka kierroksella löydetty tilanne jossa äiti purkaa kassia ja muu perhe roudaa niitä johonkin ja sitten takaisin ei oikein toiminut. Se ei kertonut mitään, se oli vaan oheistoimintaa. Ajatus syntyi jostakin. Entä jos äiti tuo mukanaan ne kaikkien kertomukset tosineen tai valheineen. Ne pannaan kaikki siihen suureen kattilaan, jossa äiti ne hämmentää ja josta ne vuorollaan löytää. Syntyi isoa vastusta, oikeaa toimintaa oikeaa ajatusta. Nyt ei jaksa enää.

Äiti nosti ne asiat esille ja oli aktiivinen. Perheen status-asetelma tuli selväksi kertahetimitolla eikä sitä tarvinnut erikseen näytellä. Koska äiti kaatoi ne asiat suureen pataan ja hämmentä ne sieltä esille, ei voinut valehdella, jos halusi ruokaa.

Mitä menetelmiä ja konkreettisia asioita teatterivaellus tarjoaa näyttelijälle ja näyttelijäntyölle? Siihen kysymykseen vastasivat oppilaat mainiten kukin 5 asiaa (ks. Sivu 44). Jaoin nuo oppilaiden vastaukset seuraavien teemojen alle:

- *Puheen kiinnittyminen kehoon*
- *Ilmaisun vapaus ja heittäytyminen*
- *Fyysinen vastus*
- *Läsnäolo ja kontakti*
- *Tekstin muistaminen / repliikkien oppiminen*

Nuo kaikki ovat otsakkeita, joita olen pyrkinyt avaamaan tässä opinnäytetyössäni. Ne ovat se välitön hyöty, jonka vaellusmetodi suo tekijöilleen. Itselleni teatterivaellus on muodostunut tärkeäksi lähestymistavaksi omassa työssäni. Koen sen olevan yksi tapa lähestyä näyttelijäntyötä, hyvin luonnollinen ja haastava. Siinä on pakko elää sen ympäristön ehdoilla, olla läsnä juuri siinä ryteikössä, juuri sen vuoren huipulla. Elämykset ja mielikuvat ovat näyttelijäntyön tukipilareita, sen käyttövoimaa. On tärkeää, että näyttelijöinä annamme itsellemme mahdollisuuden elämyksiin. Se helpottaa kummasti eläytymistä. Stanislavski sanoi viimeisinä aikoinaan: ”*Älkää puhuko minulle tunteesta! Ei tunnetta voi tallentaa. Vain fyysisen toiminnan voi muistaa ja tallentaa.*” (Toporkov, 1984,16)

Kuva 6. Kanien perhe matkalla vapauteen - esityksen loppukuva. (Paula Gröhn 2005)

6 LÄHTEET

- Eklund, Janne 2003. Ammattina eräopas: Luonto-opastuksen käytäntöä ja periaatteita. Helsinki: Oy Finn Lectura.
- Hirsijärvi, Sirkka 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Jyrkämä, Jyrki. 1978. Toimintatutkimuksen teoriasta ja tutkimuskäytännöistä. Julkaisussa Sosiaalipoliitikka 1978. Vammala: Sosiaalipoliittisen yhdistyksen vuosikirja.
- Korhonen, Pekka & Ostern, Anna 2001. Katharsis, draama, teatteri ja kasvatus. Jyväskylä: Atena kustannus Oy.
- Lehtonen, Timo (toim).1988. Elämän seikkailu. Näkökulma elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena kustannus Oy.
- Meyerhold, Vsevolod 1981/1976. Teatterin lokakuu. Jyväskylä: Gummerus.
- Ollikainen, Anneli 1986. Lihat ylös! Teatterikorkeakoulun julkaisusarja n:o 9
- Suojanen, Ulla 1992. Toimintatutkimus koulutuksen ja ammatillisen kehittymisen välineenä. Helsinki: Oy Finn Lectura.
- Toporkov, V.O. 1984. Toiminnasta tunteeseen; Stanislavski muistiinpanoja. Teatterikorkeakoulun julkaisuja N:o 1/1984.

7 LIITTEET

Liite 1: Ohjaaja Otso Kauton ja kirjailija Markku Hoikkalan haastattelu.....	1
Liite 2: Vaelluksen aikataulu ja varusteluettelo.....	4
Liite 3. Kysely 2. – lukuharjoitukset maastossa 14. – 15.12.2004.....	8
Liite 4. Kysely 3. – lukuharjoitukset maastossa 19. – 20.1.2005.....	9
Liite 5. Kysely 4. – kohtausharjoitukset maastossa ja salissa 25.1.- 1.2.2005.....	10
Liite 6. Kysely 5. – kohtausharjoitukset maastossa ja salissa 2.2.–15.2. 2005.....	11
Liite 7. Kysely 6. Kolin talvileiristä myllypurolla 15.- 17.3.2005.....	12
Liite 8. Arvostelut.....	13
Liite 9. CD-video: Talvivaellus Kolilla 16.3.2005. Kuvaus Kari Kola.	

Liite 1: OHJAAJA OTSO KAUTON JA KIRJAILIJA
MARKKU HOIKKALAN HAASTATTELU

Haastattelin Otso Kauttoa ja Markku Hoikkalaa Koivusuon luonnonsuojelualueella Venäjän rajan tuntumassa 12.3.2005. Olimme siellä hiihtovaelluksella. Kirjoitin haastattelusta muistiinpanot suoraan vihkooni, josta purin ne dialogin muotoon mahdollisimman alkuperäisessä asussaan.

Miksi työskentelette kävelen?

MH: Olen kirjoittanut runoutta ja näytelmiä jo pitkään seisoen, rakensin työpöydänkin siten, että saatan välillä kirjoittaa seisten. Oikeastaan koko idea Ihmisvihaajan kääntämiseen kävelen tuli siitä.

OK: Kävely vapauttaa pakonomaisesta ajattelusta, tekee tauoista paineettomia.

MH: Vanhat filosofit työskentelivät kävelen.

OK: Mieli liikkuu kävellessä vapaammin, erilaiset maastot ja kävelyt vaikuttavat tunnetiloihin.

MH: Niitä oli tehty irrallisina harjoitteina jo pitkään.

OK: Piti löytää maasto, joka sopisi käännöstarkoitukseen, eli olisi tarpeeksi vaihteleva.

Käänsitte Molieren Ihmisvihaajan Etelä-Ranskassa kävelen. Mitä koette kävelyn tuoneen käännökseen?

OK: Käännöstyössä, joku erilainen maastonkohta synnytti ajatuksen tai muutti rytmiä.

MH: Ylämäet kiihdytti pulssia, lisäsi tekstin rytmiä.

OK: Käännös tehtiin tiellä Bosdarros-Rebenac, joka on osa pyhiinvaellusreittiä eli käveltiin hyvin vahvaa kulttuurimaisemaa. En tiedä vaikuttiko se käännökseen.

MH: Alkuperäisessä tekstissä on tunnevoimien ja kulttuurivoimien törmäys.

OK: Käveltiin sivistyksestä vuoristoon. Alkoi muodostua sellainen arkaainen kuvasto.

Mitä sillä tarkoitatte?

OK: Sellainen hallitsematon luonnonvoima maastossa kontrasti tekstin sisältöön. Kun astui lehmänpaskaan, jota tapahtui usein, niin lopulta tekstiin jäi ” astu paskaan”.

MH: Ihmisvihaaja on alun perin kamarinäytelmä ja nyt se muuttui vaellusdraamaksi.

OK: Ihmisenä olemisen dramatiikka syntyi maastosta; jotain sellaista mitä ei näy ensi alkuun, joita ei välttämättä ollut edes kirjoitettu siihen tekstiin. Kävely ja se maasto auttoi löytämään tekstin tulkinnan ajatellen ensisijaisesti käännöstä.

MH: Esimerkiksi Alcesten rooli on käännetty pääosin ylämäessä.

OK: Oronten runo mutkaisessa alamäessä.

MH: Siellä syntyi ajatus, niistä kokemuksista, että tämä täytyy myös tehdä esitykseksi tällä metodilla.

Muistan Ihmisvihaajan harjoituksista, että hait näyttelemiseen ”luonnonvoimien volyyymiä”: Mitä tarkoittit?

OK: Tulee näytellä luonnonvoimien kanssa. Maasto pakottaa näyttelijän läsnäoloon. Tulee mahdollisimman vähän pumppausta, mahdollisimman vähän ohjaajan tahdon näköistä. Näyttelijän pitää saada tehdä omat löytönsä.

MH: Metodi tuottaa pakotteettoman, luonnollisen pulssin.

OK: Näyttelemisen tavan olla ja elää kohtausta tulee olla ympäristön eli luonnonvoimien mukainen. Tärkeämpää kuin itse esityksen valmistuminen oli villin, primitiivisen tunneskaalan löytäminen. Juuri sitä luonnonvoimien volyyymillä näyttelemisen parhaimmillaan oli.

Miten vaellus vaikuttaa ohjaajantyöhön?

OK: Mitä vähemmällä pakolla ohjaaja pystyy saamaan ohjauksen perille sitä parempi. Vaellus ei lyö tulkintaa lukkoon, ei ohjaajalla eikä näyttelijällä, koska eri maastokohta synnyttää eri tulkinnan. Jokaiselle kohtaukselle on löydettävissä sille dramaturgisesti sopiva maasto. Maasto, joka tukee sen kohtauksen luonnetta.

Entä, mitä koette sen antavan näyttelijälle?

OK: Tunteet ankkuroituvat lihaan, ne eivät ankkuroidu näytelmätilanteisiin, ne ankkuroituu näyttelijään.

MH: Näyttelijä kävelee maaston itseensä

OK: Se on sellainen lihallinen läsnäolo. Ihminen on kokonaisena lavalla.

MH: Ääni on avarampi. Ulkoilmaihminen puhuu ihan eri tavalla. Ääni on koko ajan kiinni kropassa.

OK: Maastosta tarttuu eleitä ja se karsii turhat eleet pois. Näyttämömaneerit.

Tutkin kuinka vaelluksella löydetty näyttelijänilmaisu siirtyy sisätilaan ilman, että metodi on näkyvissä. Minkä koette ongelmaksi tässä siirrossa?

OK: Näyttelemisen tapa olla ja elää on ympäristön, luonnon mukainen. Silloin ei voi näyttellä kovin kevyellä pulssilla.

MH: Siirtovaiheessa joutuu kuvittelemaan kaiken ympärilleen.

OK: Maastossa löydetyn näyttelemisen luonnollisen nopeuden säilyttäminen.

Kiitos haastattelusta!

Liite 2: VAELLUKSEN AIKATAULU JA
VARUSTELUETTELO

Teatterivaellus

Kolilla 5.-8.9.2005.

Aikataulusuunnitelma

Ma 5.9

klo 8.15 Käskynjako Urkan edessä

klo 8.30 Ruokien ja henkilökohtaisten varusteiden pakkaus autoihin

klo 9.15 Lähtö kohti Kolia

klo 10.45 Saapuminen Kolille Turulan torppaan

klo 10.45 – 12.00

- tehtävien jako - ryhmät
- majoittuminen
- ruuan laitto
- ruokailu
- valmistautuminen vaellukselle, eväiden teko, vaellusrepun pakkaus
- ruokaryhmä huolehtii kahvivehkeet yms.

klo 13.00 I vaellus – orientoituminen / virittäytyminen metodiin, tekstiin, ympäristöön

klo 17.00 paluu vaellukselta

klo 18.00 iltaruoka

klo 18.30 – 23.00

- luento /tuvassa
- harjoituspäiväkirja
- nuotiolla istuskelua
- sauna
- iltatoimet

Ti 6.9.

klo 8.00 herätys / aamuvoimistelu/ aamupala

klo 8.45 valmistautuminen vaellukselle (eväät + trangiit + lounasruuat + kahvit, ealaukku, henk.koht. varusteet, vaihtovaatteet, vesipullot jne.)

klo 9.15 II tekstivaellus

klo 12.00 lounas maastossa

klo 13.00 – 17.00 II vaellus +teksti /– kahvi + eväät luonnossa
 klo 18.00 ruoka
 klo 18.30

- henkilökohtaiset huoltotoimet
- harjoituspäiväkirja
- nuotiolla istuskelua
- sauna
- iltatoimet

Ke 7.9.

klo 8.00 herätys / aamuvoimistelu/ aamupala
 klo 8.45 valmistautuminen vaellukselle
 klo 9.15 Työkomennus

klo 12.00 lounas maastossa

klo 13.00 Työ jatkuu

klo 14.00 päiväkahvi Ikolanaholla

klo 15.00-1700 III tekstivaellus

klo 18.00

- ruokailu
- harjoituspäiväkirja
- nuotiolla istuskelua
- sauna
- iltatoimet

To 8.9.

klo 8.00 herätys / aamuvoimistelu/ aamupala

klo 8.45 valmistautuminen demonstraatioihin (esityspaikan etsintää ympäristössä, esityksen harjoittelua)

klo 11.00 Demot

klo 12.00 Ruoka

klo 13.00 Tavaroiden pakkaus ja siivous

klo 14.00 Lähtö Kolin kautta kotiin

klo 16.30 Opistolla Ruokailu + varustehuolto (trangioiden pesu, laavukankaiden kuivaus, ruokalatarvikkeiden palautus + muu varustehuolto, viimeisenä omien varusteiden huolto, mahdollisten kuivamaan jäävien varusteiden pakkaus perjantaina, viimeinen huoltoryhmänjohtaja sopii.)

Varusteluettelo Kolin vaellukselle 5.-8.9.2005:

- reppu/rinkka /varustekassi
- päivävaellusreppu
- makuupussi (yritä saada lainaksi ellei ole / SELO / LUMOLTA saadaan)
- makuualusta / miel 2 solumuovista

vaatetus:

- anorakki / tuulipuku / sarkainen retkeilytakki
- päällyshousut: tuulipuku/sarkahousut tms. (tärkeintä tuulen pitäv. ja hengit.)
- villapaita
- pitkähihaisia paitoja 1 kpl ,flanelli-, pelti tai puuvillapaitoja
- t-paitoja 3 kpl
- pitkät kalsarit/trikoot (kosteutta keräävä urh.alusasu)
- pikkuhousut 3 kpl
- sukat 3 kpl / vaellussukkia, jos on muuten hyviä tennissukkia villasukkien alle
- villasukat
- sormikkaat
- pipo / muu päähine / varapäähine
- vaelluskengät / saappaat, varalla lenkkarit
- kaulahuivi
- yöasu kuiva puuvillakerrasto, kuivat sukat (kannattaa pakata erikseen)

hygienia:

- hammasharja + tahna
- wc-paperia
- pyykkipoikia 6 kpl
- henkilökohtaiset terveydenhoito- ja hygieniatarvikkeet
- saunapyyhe

ruokailu:

- muovilautanen / pakki
- muki / kuksa
- lusikka, haarukka
- puukko , tulitikut muovipussiin pakattuna
- vesipullo (täynnä vettä) / 1litra / 2 puolen litran
- termospullo
- taskulamppu / varaparistot
- PLARI JA PÄIVÄKIRJA + KYNÄ

Vältä liian paksuja vaatekappaleita –kerrospukeutuminen on kaiken a ja o.

MAALAIJÄRJENKÄYTTÖ SALLITTU!!!!

Leiripaikalla on saunomismahdollisuus!

Varusteluettelo - yhteiset varusteet Myllypuro 05

- sytykkeitä
- trangioita 4kpl
- kaffepannu / teevesipannu
- kirveitä 1kpl
- sahoja 1kpl
- öljylamppuja 3 kpl
- lamppuöljyä 2 pll mahd. hankittava
- marinolia 4pll mahd. hankittava
- ea-laukku
- vesiämpäreitä 1 kpl + 2 juomavesiastia
- tiskiainetta + harjat
- kattiloita 2 kpl
- paistinpannu
- lastat, kauhoja (urkan keittiöltä, jos varastossa ei ole)
- muurinpohjalettupannu mahd.
- jätesäkkejä
- narua
- kynttilöitä
- ruuat
- rättejä

Ruokar.

Huoltor.

Puuntekor.

Liite 3. KYSELY 2. – LUKUHARJOITUKSET
MAASTOSSA 14. – 15.12.2004.

Stadia
Esittävä taide
Kai Paavilainen

Opinnäytetyö
Teatterivaellus - elämyspedagoginen lähestymistapa näyttelijäntyöhön

Kysely 2. – Lukuharjoitukset maastossa 14. – 15.12.2004.

1. Millaisena koit lukuharjoituksen teltassa? Mitä positiivista / negatiivista siitä jäi mieleen? Toiko se jotain uutta lukukokemukseen? Yhdistyikö se luontoon?
2. Minkä monologin valitsit 15. päivän tekstinkäsittelyharjoitukseen ja miksi?
3. Millaisena koit tekstivaelluksen monologin kanssa (viimeksi teit dialogia - syysvaellus)?
4. Mitä hyötyä sinä koit vaelluksesta tekstin kanssa?
5. Arvioi koko reissua kouluarvosanoin 4... 10. Perustele.

Liite 4. KYSELY 3. – LUKUHARJOITUKSET
MAASTOSSA 19. – 20.1.2005.

Stadia
Esittävä taide
Kai Paavilainen

Opinnäytetyö
Teatterivaellus - elämyspedagoginen lähestymistapa näyttelijäntyöhön

Kysely 3. – Lukuharjoitukset maastossa 19. – 20.1. 2005.

1. Millaisena koit lukuharjoituksen vaeltaen? Mitä positiivista / negatiivista ?
2. Toiko se jotain uutta lukukokemukseen? Yhdistyikö se fysiikkaasi – entä luontoon?
3. Sana on vapaa
4. Millaisena koit tekstivaelluksen monologin kanssa (viimeksi teit dialogia)?
5. Mitä hyötyä sinä koit vaelluksesta tekstin kanssa?
6. Arvioi koko reissua kouluarvosanoin 4...10 . Perustele.

Liite 5. KYSELY 4. – KOHTAUSHARJOITUK-
SET MAASTOSSA JA SALISSA 25.1.- 1.2.2005.

Stadia
Esittävä taide
Kai Paavilainen

Opinnäytetyö
Teatterivaellus – Elämypedagoginen lähestymistapa näyttelijäntyöhön

Kysely 4. – Kohtausharjoitukset maastossa ja salissa 25.1.- 1.2.2005.

1. Mitä hyötyä maastoharjoituksista on ollut sisällä tapahtuviin kohtausharjoituksiin?
Kerro esimerkkejä.
2. Mitä haittaa...?
3. Mihin pyrit maastoharjoituksissa?
4. Mihin pyrit sisäharjoituksissa?

Nimi:

LIITE 6. KYSELY 5. – KOHTAUSHARJOITUKSET
MAASTOSSA JA SALISSA 2.2.–15.2. 2005./ I
KIERROS

Stadia
Esittävä taide
Kai Paavilainen

Opinnäytetyö
Teatterivaellus - elämyspedagoginen lähestymistapa näyttelijäntyöhön

Kysely 5. – Kohtausharjoitukset maastossa ja salissa 2.2.-15.2. 2005./ I kierros

1. Mitä uutta olet löytänyt maastoharjoituksista verrattuna aiempaan kyselyyn?
2. Viikko 6 harjoiteltiin (II näytös) harjoiteltiin pääasiassa sisällä. Millaisena koit sen verrattuna aiempaan harjoitustapaan – (ensin ulkona ja sitten sisällä tai toisinpäin?)
3. Kumpi toimii mielestäsi paremmin? Ensin ulkona ja sitten sisällä vai toisinpäin.
(ajatellen I harj. kierrosta)
4. Mainitse ne konkreettiset siirrot / löydöt, jotka olet pystynyt hyödyntämään/
siirtämään ulkoa sisälle? (kohtausta, tekstinkohta , teko – vastaavuus , mahd.tarkasti)

nimi:

Liite 7. KYSELY 6. KOLIN TALVILEIRISTÄ
MYLLYPUROLLA 15.- 17.3.2005

Stadia
Esittävä taide
Kai Paavilainen

Opinnäytetyö
Teatterivaellus – Elämyspedagoginen lähestymistapa näyttelijäntyöhön

Kysely 6. Kolin talvileiristä Myllypurolla 15.- 17.3.2005

1. Mitä uutta löysit rooliisi tällä vaelluksella?
2. Toiko hiihto Herajärvellä jotain uutta näyttelijäilmaisusi? Vertaa esim. lumikenkäilyyn.
3. Kirjoita ranskalaisin viivoin väh. 5 asiaa mitä teatterivaellus tarjoaa menetelmiä / konkreettisia asioita näyttelijälle ja näyttelijäntyölle?
4. Arvioi asteikolla 0...5, millaisina olet kokenut elämykset /luontokokemukset / näillä vaelluksilla. Kerro esimerkki.
5. Anna arvosana 4...10 ja kritiikkiä koskien reissua ja opetusta / ohjausta.

Nimi:

Karijalainen

...& MAANANTAINA 18.4.2005 | 13

Liite 8. ARVOSTELUT

Absurdi tarina maailmanpalosta

TEATTERI

TEATTERI VÄKIVAHVA:

Kani Kani

Ensi-ilta Joensuun Salmisen salissa 16.4.2005

En ole viime aikoina törmännyt teatterikappaleeseen, jossa otettaisiin reippaasti kantaa. Teatteri Väkipahvan *Kani Kanissa* otetaan. Sitä on ilo katsoa.

Esityskappale, ranskalaisen Coline Serreaun teksti on mielenkiintoinen sekoitus realismia ja absurdiä. Alussa taloudellisessa ahdingossa elävä Kani-niminen perhe esitellään realismin keinoin, mutta vähän kerrassaan tarina muuttuu yhä absurdimmaksi. Maailmankuvaan tulee lommoja ja säröjä: lopulta kaikki tunnetut lainalaisuudet katoavat, ja ollaan maailmanpalon äärellä.

Silti Väkipahvan *Kani Kani* kertoo nimenomaan todellisesta maailmasta, suomalaisesta yhteiskunnasta ja vieläpä erikoisesti Joensuusta.

Se onkin pahinta: tämä absurdius voisi olla totta. Kaniin perheessä tiivistyvät kaikki aikamme vitsaukset. On köyhyyttä, työttömyyttä, syrjäytymistä, avioeroja, rikollisuutta ja mielenterveysongelmia. Yksinäisyyttä ei sentään ole: sitä edustaa Harakan rouva naapurista.

Silti Kanit eivät ole luusereita. He ovat tavallisia ihmisiä, niitä, jotka eivät vain ole syntyneet kultalusikka suussa. Heitä, joilla ei ole suhteita eikä verkostoja, muiden kuin kaltaistensa, hyvien mutta epätasa-arvoisen maailman kaltoin kohtelemien ihmisten kanssa.

Tässä tuleekin tarinan opetus.

Kun Kaneja on kyllin potkittu päähän, he tajuavat ottaa tukea toisistaan. He lakkaavat uskomasta "hyvin menee kuitenkin" -propagandaan ja toteavat, että sille, joka ei itse ota, ei maailma mitään anna. Hiljaisten on avattava suunsa, ja mieluiten yhtä aikaa.

Raskaista aiheistaan huolimatta Kani Kani on hyvin hauska, suorastaan riemukas näytelmä. Hauska lavastus tehostaa tekstin sarkastista sanomaa, mutta repäisevän tunnelman luomiseksi erityisesti reipas kehon käyttö. Se, että ilmaisutapoja on haettu ja harjoitettu ulkoilmassa, todellakin näkyy näyttämöllä. Erityisen voimakas tunnelma on loppukohtauksessa, jossa uuden maailman syntyä kuvaamaan ei tarvita sanoja: Kanin perhe muuttuu paremman tulevaisuuden symboliksi pelkän eleilmäilyn voimin.

Tarinakuljetuksen kannalta kiehtovin kikka on se, kun näytelmän deus ex machina muuttaa Harakan rouvan maailmanpaloa miehisessä uhossaan lietsovan Taisto-pojan naiseksi. Rauha-tyttärellä on myös naisen elämäkokemus, eikä sillä kirjurovioita sytytellä, vaan itketään ne sammuksiin.

TERHI KARTTUNEN

TEATTERI VÄKIVAHVA:

KANI KANI

• Käsikirjoitus: Coline Serreau
 • Ohjaus ja sovitus: Kai Paavilainen
 • Rooleissa: äiti: Marjo Isotalus, isä: Tatu Hirvonen, Kani: Kati Rissanen, Pepi: Sari Pasanen, Janne: Jukka Moskuvaara, Mallu: Satu Louhenkilpi, Ellu: Rita Suomalainen, Jerry: Jasu Toikkanen, Harakan rouva: Elliriina Hammar.

Kanien perheen kuopus Kani (Kati Rissanen) on outo ihmelapsi.

Teatteri Väkipahvan Kani Kani

Teatteri Väkipahvassa Joensuuun sai 16. huhtikuuta ensi-iltaansa *Cosine Secret*in kirjoittanut ja *Kari Vuorvalaisen* ohjaama näytelmä *Kari Kani*. Nimes-
tään huolimatta se ei ole eläin-
satu, eikä ihävä kylä edes taru,
vaan karmalevää todellisuutta
markkinoiden väraan autantu-
neesta ihmiskunnasta.

Näytelmä saattaa tuntua jopa
hauskelta niin kuin heee tar-
kotteinkin, ellei ole joutunut
kokemaan omakohtaisesti tul-
leensa luokitelluksi tarpeito-
maksii. Se on tarina "Äiti Pelot-
tomasta", äidistä, jonka ehdot-

tomasti kuuluisi olla läsnä
"pressan" äitienpäiväkursilla.

Marjo Isotalus on äiti isolla
äitiä, Rakastava, toivoa, usko-
va, sopeutuva, epätietävä. Ei
edes työssä saisi puitua kieltä-
sessä sävyssä noista "päätäjis-
tä".

Isä, Tatu Hirvonen, on us-
kottava sopeutuja. Hän ei halua
pahoittaa vainon mieltä kerto-
malla palkankorostusteveiden
vaihtumisesta kappuutiksi vaan
lähtee eväineen töihin aamusta
aamun.

Kani, Kati Rissanen, pake-
nee satumaailmaan uskoen it-

taan, mutta se, että tytär Elin
joutuu järjestelmää vastustaes-
saan vaaraan tulla tulla tapetu-
ksi, katkaisee äidinkin sopeutu-
misälyyn.

Loppukohtaus yhteisen jou-
kon liikkeelle lähdöstä pumaista
lippua seuraten kertoo methodol-
kisruudesta, joka ei ole mahdollis-
ten ilman että viherpöytäjäi-
ja työväenluokkia kaalavat glo-
balisaation nykytyössä.

*Sari Pässanen, Jalka Nees-
väsä, Satu Louheakallio, Riita
Suomalainen, Jasse Toikkonen
ja Eelina Hämäläinen* tekevät työ-
tä nuoruuden innolla ja "loke-

mukseilla". Alkujakson soolot-
austakoroitus tuntuu pit-
kähkältä ja pieni välikkaus to-
heliamisella. Tämä saatiaa olla
kirjoittajan kakkutuumisproes-
sista johutuva mielipide.

Väkipahva on porukka, joka
uskaitaa ja tahtoo. Kani Kani on
näytelmä, joka vaatii sukatusat-
kaa.

Satu Louheakallion ja Riita
Suomalaisen puustus tuki El-
iirina Hämäläinen ja Tatu Hirvo-
sen Kati Rissanen kanssa laati-
maa lauseista kuin myös *Kari
Kolan* valot.

VEIJO SAARELAINEEN

Liite 8. ARVOSTELUT

Tiedonantaja 13.9.08

